

පැවැත්ම සහ නැවැත්ම

වේනනා සූත්‍රය
ප්‍රේම - දෝස සූත්‍රය

www.buddhismforyou.org

www.buddhismforyou.org

ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

(ධර්ම දානය පිණිසයි.)

පුණ්‍යානුමෝදනාව

සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි මාසික වැඩ සටහන

★ සෑම පුර පසළොස්වක පොහොය දිනකම උදෑසන 6.00 සිට සවස 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන සීල සමාදාන වැඩසටහන.

ච්චිනට, පුජනීය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් දේශිත සූත්‍ර දේශනා දෙකකින් සමන්විත ධර්ම ග්‍රන්ථයක්, ධර්ම දානය ලෙසින් බෙදා දෙනු ලැබේ.

★ දිනපතා රාත්‍රී 7.00 ට තෙරුවන් වහන්සාව සිදු කිරීම.

★ සෑම සෙනසුරාදා දිනකම උදෑසන 7.00 - 9.30 දක්වා පැවැත්වෙන භාවනා වැඩසටහන.

★ සෙනසුරාදා සවස 2.45 - 5.30 දක්වා පැවැත්වෙන ඉංග්‍රීසි දහම් පාසල.

★ සෑම මසකම අවසන් සෙනසුරාදා රාත්‍රී 7.00 ට පැවැත්වෙන අටවිසි බුද්ධි වන්දනාව සහ බෝධි පුජාව.

★ ඉරිදා උදෑසන 8.00 - 12.00 දක්වා පැවැත්වෙන සිංහල මාධ්‍ය දහම් පාසල.

★ සෑම මසකම අවසන් ඉරිදා සවස 3.00 - 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන තරණ දහම් හමුව.

★ සෑම මසකම අවසන් ඉරිදා සවස 4.00 - 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන ආහාර බැංකුවෙහි ප්‍රජා සේවාව.

★ සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි පාරම් දම් සංවිධානය මගින් සිදුකෙරෙන ශිෂ්‍යත්ව වැඩපිළිවෙල හා දීප ව්‍යාප්ත සමාජ සත්කාරය.

මෙම උතුම් ධම් ග්‍රන්ථය සම්පාදනය කළ බන්තරමුල්ල සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි අනුශාසක ගෞරවණීය ආචාර්ය මීරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු ආරාමයෙහි වැඩ වසන පුජනීය මහා සංඝරත්නයටද,

වසර 22 කට පෙර අභාවප්‍රාප්ත වෛද්‍ය බී.ඩී.එස්. හඳුන්නෙත්ති සියාටද, වසර 12 කට පෙර අභාවප්‍රාප්ත වෛද්‍ය ගර්ලි පියවතී මෙන්ඩිස් මැණියන්ටද, වසර 2 කට පෙර අභාවප්‍රාප්ත දිනුෂි විද්‍යාංගා සේනානායක දියණියටද, වසර 3 කට පෙර අභාවප්‍රාප්ත යූ.ඒ. උක්කුමැණිකේ මිත්තණියටද, ඒ.ඒ. කරුණාවතී නැන්දණියටද, ඒ.ඩබ්. ධර්මදාස සොයුරා ඇතුළු අභාවප්‍රාප්ත සියළු නෑදෑ පරපුරටද,

සුඡ්වත්ව වෙසෙන හර්බට් මෙන්ඩිස් පියාණන්ටද, ඒ.ඒ. කරුණාරත්න පියාණන්ටද, යූ.ඒ. පොඩිමැණිකේ මැණියන් ඇතුළු අප පවුල් වල සියළු සොයුරු සොයුරියන්ටද, බෙහුල්පිත් මිත්දුල කරුණාරත්න සහ රනුල්පිත් දිනයන කරුණාරත්න පුතණුවන්ද, අපගේ ශ්‍රෝති මිත්‍රාදීන් සැමටද, ප්‍රඥා ප්‍රභා සංවිධානයෙහි සැමටද, උතුම් වතුරායඪී සත්‍යය අවබෝධයෙන් සසර කෙටි කර ගැනීමට මෙම ධර්ම දානය කුසලය හේතු වේවා!

මෙයට,
සැදහැති
ධම්මික ලාල් කරුණාරත්න
කෞෂා ගංගානි කරුණාරත්න

2012 නොවැම්බර් මස 27 වන දින
(ඉල් පොහොය දින)

“ප්‍රඥා ප්‍රභා”
සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුන
පන්නිපිටිය පාර,
බත්තරමුල්ල.

මුද්‍රණය
පියසිරි මුද්‍රණාලය සහ සමාගම
අංක 469, අතුරුගිරිය පාර, මාලබේ.
ෆොන් : 011-2561551

අනුශාසනාවක් උපනිශ්‍රය වේවායි මහත් වූ කරුණාවෙන් ස්වාමීන් වහන්සේ අධිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

මෙහි සදහන් කළ ධර්ම පාඨය සඳහා මාතෘකා කරනු ලැබුවේ සංයුක්ත භිකායේ, අභිසමය සංයුක්තයේ සඳහන් වේනනා සූත්‍ර දේශනාවයි.

වේනනා සූත්‍ර දේශනාව

නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසසු
නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසසු
නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසසු

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන සමයෙහි, දිනක් ස්වාමීන් වහන්සේලා ආමන්ත්‍රණය කරමින්, “යඤ්ච භික්ඛවෙ වෙතෙති යඤ්ච පකප්පෙති යඤ්ච අනුසෙති, ආරමමණ මෙතං හොති විඤ්ඤාණසසු ධීතියා....” ආදී ලෙසින් දේශනා කරනවා.

යඤ්ච භික්ඛවෙ වෙතෙති යඤ්ච පකප්පෙති යඤ්ච අනුසෙති, ආරමමණං මෙතං හොති විඤ්ඤාණසසු ධීතියා ආරමමණෙ සති පතිට්ඨා විඤ්ඤාණසසු හොති. තසමිං පතිට්ඨිතෙ විඤ්ඤාණෙ විරුළුණ ආයතිං පුනඛවාහි නිබ්බතති හොති, ආයතිං පුනඛවාහි නිබ්බතතියා සති ආයතිං ජාති ජරා මරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛ දොමනසුපායාසා සමභවන්ති. එවමෙතසු කෙවලසු දුක්ඛ කඛන්ධසු සමුදයො හොති.

කාරුණික පින්වතුනි,

උතුම් බුදු රුවන, සදහම් රුවන, ආයඹි මහ සඟ රුවන, තුනුරුවන් සතු අනන්ත අසිරිමත් වූ ගුණ බෙලෙන් පින්වත් ඔබ හැම දෙනාටම මෙලොව ජීවිතයේ සියළු කායික මානසික දුක් නොඅඩුව සැලසී ධර්මානු ධම් ප්‍රතිපත්ති මගෙහි මාභී බුන්මවරියාව අනුගමනය කරමින් උතුම් ධර්මාවබෝධය පිණිස මේ

මහණෙනි, යමෙක් සිතනවාද, යමෙක් කල්පනා කරනවාද, ඒ දැ අත් නොහැරම හිතේ පවත්වාගෙන තබාගන්නවාද, එය විඥානයේ පැවැත්මට අරමුණක් බවට පත්වේ. ඒ අරමුණ ඇතිවිට විඥානයේ පිහිටීම වේ. එනම් විඥානය පවතී. ඒ විඤ්ඤාණය පවතිමින් ඇති කල්හි, එසේ නැතිනම් වැඩුණු කල්හි පුනර්භවය හටගැනීම වේ. නැවත නැවතත් උපත සිදුවේ. මතු පුනර්භවය හටගැනීම නිසා ජාති නම් වූ ඉපදීම, ජරාව නම් වූ දිරාගෙන යාම, ඒ වගේම ස්කන්ධ, ධාතු ආයතනයන්ගේ බිඳීයාම නම් වූ මරණය, ඒ වගේම ශෝකය, පරිදේවය නම් වූ හැඬීම, දුක්ඛ දෝමනස්ස, උපායාස, සිත්හි හටගන්නා බලවත් වූ සිත් තැවුල් යන මේවා හටගනී. අපමණ වූ දුක් සමූහයෙහි උපත යනුවෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ස්වාමීන් වහන්සේලාට මහත් වූ කරුණාවෙන් අනුශාසනා කළේ මෙයයි.

පින්වතුනි, මේ වේනනා සූත්‍ර දේශනාවෙහි මධ්‍ය කොටසෙහි

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ස්වාමීන් වහන්සේලා ආමන්ත්‍රණය කරමින් නැවත මෙසේ දේශනා කරති. "මහණෙනි යම් කෙනෙක් සිතන්නේ නැද්ද? කල්පනා කරන්නේ නැද්ද? නමුත් අනුසයනය කරනවද? (අනුසයනය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ සිතෙන් අත් නොහැර ඒ අරමුණ පවත්වාගෙන සිටීම) ඒ සිතුවිලි රාගය නම් වූ ඇලීම, ද්වේශය නම් වූ ගැටීම, තරඟව, මෝහය නම් වූ මූලාව වෙන්න පුළුවනි. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත නම් වූ ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට අනුව මේ ලෝකයෙහි සවිඤ්ඤාණක අවිඤ්ඤාණක සෑම වස්තුවක්ම දකින්නට නොහැකිවීම මූලාවයි. ඒ රාග, ද්වේෂ, මෝහ යන මේ අකුසල් (කෙලෙස්) පවතින්නේද එය විඥානයේ පැවැත්මට අරමුණ වේ.

යම් කෙනෙක් නොසිතා ද, කල්පනා නොකෙරේද, මේ රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී මේ කෙලෙස් අත් නොහැර පවත්වන්නේ නම් එය විඥානයට අරමුණක් වේ. විඥානයේ පැවැත්මට හේතුවක් වේ. එවිට විඥානය මැනවින් පවතින් කල්හි, මැනවින් වැඩුණු කල්හි මතු පුනර්භවය හට ගැනීමට හේතු වේ. මතු පුනර්භවය හට ගනීම යනු ජාති, ජරා, මරණ, සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසයෙන්ගේ හට ගැනීමයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මනා කොට දේශනා කළේ මේ අපමණ දුක් රාශියෙහි (දුක් රැසේ) හට ගැනීම වේ.

චේතනා සූත්‍රයෙහි අවසන් කොටසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කරනුයේ "මහණෙනි, යම් කලෙක යමක් නොසිතන්නේද, ඒ ගැන කල්පනා නොකෙරේද?, එය අත්හරිනවද? එනම් නොපවත්වන්නේද, මෙය විඥානයේ පැවැත්මට අරමුණු නොවේ. අරමුණු නැති කල්හි විඥානයේ පිහිටීම නොවේ. විඥානය නොපිහිටි කල්හි, නොවැඩුණු කල්හි මතු පුනර්භවයක් හට නොගනී. (අරමුණක්

නැති කල්හි විඤ්ඤානයේ පිහිටීමක් නැත. එනිසා මතු පුනර්භවයක හට ගනීමක් නොවේ.) එනම් නැවත ඉපදීමක් හට නොගනී.

මතු පුනර්භවය හට ගැනීම නැති කල්හි ජාතිය නම් වූ ඉපදීම, ජරා මරණ සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාස යනමේවා නිරුද්ධ වෙති. (නැති වී යති) මෙයයි මේ අපමණ වූ, අනත්ත වූ කියා නිම කළ නොහැකි දුක් රැසෙහි නිරෝධය හෙවත් අඝට්ඨමය, නැති වී යාම යයි ධර්මයෙහි පැහැදිලි කරනු ලැබුවේ.

චේතනා සූත්‍රයෙහි සාරාංශයයි ඉහතින් දක්වුවේ, මේ සූත්‍ර දේශනාවෙහි කරුණු එකින් එක පෙළ ගස්වමින් ඉතාම සරලව මෙම සූත්‍ර දේශනාවට අදාළව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කළ තවත් සූත්‍ර ධර්මයන්හි අඩංගු ධර්ම කරුණු රාශියක් ද, එකතු කරමින් ඔබට අවබෝධවන ආකාරයට පැහැදිලි කිරීමටයි බලාපොරොත්තු වන්නේ.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍ර දේශනාවේදී ජාති, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස, උපායාස පිළිබඳව, ඒවායේ හටගැනීම පිළිබඳව අවස්ථා කීපයකදීම සඳහන් කොට තිබෙනවා. ඒවගේම මේ අප්‍රමාණ වූ දුක් නැතිකිරීම පිළිබඳව, නිරෝධය පිළිබඳව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කර තිබෙනවා. එසේනම් මේ දුක් පිළිබඳව, ඒවායේ හටගැනීම හා නිරුද්ධිය පිළිබඳව අපි විමසා බලමු.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පරමාර්ථ දේශනාවට අනුව මේ දුක් හැටියට සඳහන් කරන්නේ රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ පඤ්චකයමයි. එසේනම් සම්මුතියට - පැවැත්මට - අනුව මම, මගේ, මම වෙමි යයි සඳහන්

කළත් ධර්මානුකූල අදහසින් නම් මේ ශරීරය මුල් කරගෙන මම, මගේ, ස්ථිර ආත්මයක් ආදී වශයෙන් උපකල්පනය කරන්නේ රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ ස්කන්ධ පඤ්චකයටමයි. එසේ නම් මේ ශරීර පුංජය දුක් ගොඩක් ලෙස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සදහන් කරනවා. යම් කෙනෙක් මේ ස්කන්ධ පඤ්චකය පෝෂණය කරනවා, වඩනවා, අභිවෘද්ධියට පත්කරනවා යයි කියනවා නම් ඉන් අදහස් කරන්නේ දුක් වඩනවා යන්නයි. දුක් පෝෂණය කරනවා යන්නයි. එසේනම් 'මම' කියන සම්මුති පැවැත්ම පවතින්නේ දුක් ගොඩක් හා සමගිනුයි.

රූපය ගැන කල්පනා කර බලන්න. සරල වශයෙන් සදහන් කළොත් රූපය කියා කියන්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන හතරත්, ඒවා ඇසුරු කරගත් වක්‍ර ඉන්ද්‍රිය ඇතුළු උපාදාය රූප විසි හතරත්. එසේනම් මේ රූපය හැබැවටම දුක් ගොඩක් නේද? ධර්ම ශ්‍රවණය කරන ඔබට පවා තරමකින් හෝ මේ මොහොතේ දුක ගැන මෙනෙහි කරන්න පුළුවනි. අරමුණ මනසිකාර කරන්න පුළුවනි.

ඒ කෙසේද?

ඔබ ටික වේලාවක් වාඩිවී සිටින විට දෙපය රිදෙන්න පුළුවන්. එවිට ඔබ දෙපය දිගු කරනවා. දිගු කරගෙන සිටින අවස්ථාවේ ටික වේලාවකින් වේදනා ගෙන දෙන විට දෙපය හකුලනවා. සමහර විටෙක වාඩිවෙනවා, නැවෙනවා, නැගිට ගන්නවා, ඔය විවිධ ආකාරයේ ඉරියව් පවත්වන්නේ ඇයි?

පඨවි නම් වූ තද ගතිය, ආපෝ නම් වූ වැගිරෙන ස්වභාවය, තේජෝ නම් වූ උෂ්ණය හා වායෝ නම් වූ සුළඟ ආකාශ, විඤ්ඤාණ

යන කොටස් හය (ප්‍රධාන වශයෙන් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ) යන මේ ධාතු කොටස්වල මනා ලෙස හෝ තරමකින්වත් ගැලපීමක් නැති වන විට ඇතිවන රිදීම් නැතිකර ගැනීමටයි. ඒවා බලවත් ලෙස නොගැලපෙන විට ලෙඩදුක් බවට පත්වෙනවා. තවත් බලවත්ම ලෙස නොගැලපෙන විට දරාගත නොහැකි තරමට කපන, කොටන, පුච්චන ලෙස කායිකව වේදනා දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. දුන් පැහැදිලියි නේද රූපය යනු දුක් ගොඩක් බව.

පින්වතුනේ, කුමන ආකාරයටක කවා, පොවා, නාවා, පිරිසිදු කර ඇඳුමෙන් පැළඳුමෙන් සැරසී, කැඩපත ළඟ හිස පීරා හැඩ බලා, මොන මොන ආකාරයට සැප සාත්තු කළත් මේ රූපයේ දිරායාම නතර කරන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. බේන්හේත් දී තාවකාලිකව පිළියම් කළත් හැම මොහොතක් පාසාම රූපය දිරාගෙන යනවා.

ධර්මානුකූල අදහස නම් 'උප්පාදො පඤ්ඤායති වයො පඤ්ඤායති' ධීතස්ස අඤ්ඤාතථං පඤ්ඤායති' මේ සංඛත වස්තුවේ ස්වභාවය හටගැනීම දකින්න තිබෙනවා නැතිව යාම දකින්න තිබෙනවා. මේ හටගැනීමයි නැතිව යාමයි අතර 'ධීතස්ස අඤ්ඤාතථං පඤ්ඤායති' පවතින්නහුගේ වෙනස්වන ස්වභාවයක් දකින්න තිබෙනවා. වචන තුනකින් කෙටි කර සදහන් කළොත් 'උප්පාද, ධීති, හංග' කියන මෙන්න මේ ලක්ෂණ තුනයි මෙන්න මේ සංඛත වස්තුවේ පවතින්නේ. එසේනම් ඔබ, මම වගේ සවිඤ්ඤාණක වස්තුවක් වුනත් ගහකොළ, ගේදොර, මහපොළව, ආකාශය වගේ අවිඤ්ඤාණක, වස්තුවක වුනත් 'උප්පාද - ධීති - හංග හටඅරගෙන, වෙනස්වමින්, නැතිවෙලා යන ස්වභාවයකුයි පවතින්නේ.

එසේනම් මම කියන මේ පණ ඇති රූපය හැම මොහොතක් පාසා හටගෙන. වෙනස්වෙමින්, දිරාගෙන යනවා. ඒක දුකක් යමක් අනිත්‍ය නම් එතන දුක හටගන්නවා. ඒ දුක හට ගන්නේ මගේ නොවන නිසා. බලන්න භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දේශනාවේ පිළිවෙල.

‘යදනිව්වං තං දුක්ඛං යං දුක්ඛං තදනතා’

යමක් අනිත්‍ය නම් වෙනස්වෙනවා නම් ඒක දුකක්. ඉතින් කවුරුන්ද දුක කැමැත්තෙන් පිළිගන්නේ? දුකට ආරාධනා කරන්නේ? දුක් විදින්න කැමති වන්නේ? කවුරුවත් කැමති නැහැ.

නමුත් මේ වෙනස්වීම නිසා, අනිත්‍ය ලක්ෂණ නිසා ඒක දුකක්. ඒ දුක පවතින්නේ මගේය කියා ස්ථිර ආත්මයක් හෝ පැවැත්මක් නොවන නිසයි. මේ රූපය තුළින් දැන් දුක තරමකින් හෝ හඳුනාගත්තා.

ඊළඟට ස්කන්ධ පඤ්චකයේ වේදනාව ගැන සිතා බලන්න. වේදනා යනු සුඛ වේදනා, දුක්ඛ වේදනා, අදුක්ඛම සුඛ වේදනා යන තුනයි. ‘විදීමයි’ මනසට දූනෙන මනෝ සංවේනනික වශයෙනුත් සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛම සුඛ වශයෙන් දකින්න පුළුවන්.

මේ වේදනා හටගන්නා ආකාරය සරල ලෙස විමසා බැලුවොත්,

‘වක්ඛුංව පට්ඨව රූපෙව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං - තිණණං සංසති එසසා. එසස පච්චයා වේදනා. වේදනා පච්චයා තණ්හා.’

ඇසට රූපය අරමුණු වනවිට එතන වක්ඛු විඤ්ඤාණය පහළ වෙනවා. ඇසයි - රූපයයි - වක්ඛු විඤ්ඤාණයයි නිසා ස්පර්ශය (එස්ස) හටගන්නවා. (තිණණං සංසති එසසා) (එස්ස පච්චයා වේදනා) ඒ වේදනාව නිසා තාණ්හාව පහළ වෙනවා. (වේදනා පච්චයා තණ්හා)

මෙහි වේදනාව යයි කියනු ලැබුවේ සුඛ යන සැප අරමුණු, දුක්ඛ යන අකමැති අරමුණ, අදුක්ඛම සුඛ යන විශේෂ දුකක් නැති සැපත් නැති වෙන්කර ගැනීමට බැරි මධ්‍යස්ථ ස්වභාවයයි. විදීම යයි සඳහන් කරන්නේ මෙයයි.

හොඳයි, ඒ සුඛ කැමතියි කියන අරමුණ හැබැවටම සැපතක්ද? සංඛත වස්තුවක් නිසා එය තාවකාලික වූ සැපක් මේ රූපය දකීමට හේතු වූ ඇසත්, රූපයත් සංඛත වස්තු නිසා අනිව්ව, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්. මේ ශරීර පුංජයමත්, ඇහැත් පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන හතරින් නිර්මිතයි. එයත් අනිව්ව දුක්ඛ, අනත්ත, ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්. ඒ නිසා හට අරගෙන වෙනස්වෙලා බිඳී යනවා. එසේනම් මම ඔබ ඒ රූපය දකින ඇහැත් අනිව්ව දුක්ඛ අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්. ඒ වෙලාවේ ඒ දකපු රූපය ඔබ කැමති අරමුණක් නිසා, සැපයි කියා හඳුනාගත් නිසා ‘පිය රූපෙ සාරජ්ජති’ ඒ ප්‍රිය රූපයෙහි ඔබ සැපයි කියා ඇලුනා. නමුත් ඒක සංඛත වස්තුවක්. සංඛත වස්තුවක් නිසා උප්පාද - ධීති - හංග හට අරගෙන බිඳී වෙනස්වෙනවා. දැන් අර සැපයි කියා අල්ලාගත් අරමුණට වන්නේ කුමක්ද? සංඛත ස්වභාවයෙ හැටියට හට අරගෙන වෙනස්වෙමින් බිඳී යනවා. දැන් එතන සැපයක් වෙනවද? එවිට ඔබ කියන්න පුළුවන් “මම හිතාගෙන හිටි රූපය දැන් වෙනස්වෙලා. ඒක දැන් මට එපා. මට වෙනත් එකක් ඕන. දැන් අලුත් පෙනුමක් ඇති අලුත්

රූපයක් ඕන.” අර රූපයට කුමක්ද වෙලා තිබෙන්නේ? දිරාගෙන ගිහින් ලෙඩ වෙලා. කෙස් සුදු වෙලා. දත් හැලීගෙන යනවා. මුහුණ රැළි වැටිලා. අතපය වාරු නැහැ. හඳුනාගන්නත් අමාරුයි. ආදී ලෙස දැනෙන්න පුළුවන්.

සමහර ඇත්තෝ අහනවා “මෙතරම් ඉක්මනින් වෙන් වෙන්න නම් ඇයි හමු වුණේ කියලා.” “ඇයි මගේ බලාපොරොත්තු ඉටු වුණේ නැත්තේ කියල. මේ ලෝකයේ ඉන්න ලොකුම කරුමක්කාරයා මමද කියා.” හිස් ආකාශය දෙස බලාගෙන ළයේ අත් ගසාගෙන කැගහල අඬනවා.

මුලින්ම පිය වස්තුවක් සුබ වේදනාවක් ලෙසයි පිළිගත්තේ. අභාවිත හිතක් තිබෙන අයට එය දැනෙන්නේ නැහැ. දැනගන්න ඕන කමකුත් නැහැ. මේ රූපය හටගත්ත වගේම බිඳී දිරාගෙන යනවා, අත්හැරෙනවා. කියල තේරුම් ගත්තේ නැහැ. එහෙත් ඒ සංඛත වස්තුවේ හැබෑ ස්වභාවය අනුව ඒ රූපය වෙනස් වී යනවිට කැගසා හඬනවා.

- සෝවති - ශෝක කරනවා
- පරිදෙවති - විලාප තියනවා
- උරත්තාලිං කඤ්ඤි - ළයේ අත් ගසා ගන්නවා
- කිලමති - ක්ලාන්ත වෙනවා
- සම්මෝහති - මුලාවට පත්වෙනවා

මුලදී සැපයී කියා දැනුණු වේදනාව අනිච්ච, දුකක, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් වනවිට දුකක් බවට පත්වුණා. සැපයී අල්ලාගත් අරමුණෙන් ස්වභාවය එයයි.

ඊළඟට දුකක කියන වේදනාවේදී ඇහැට අකමැති අරමුණක් ගැටෙනකොට පටිසය ඇතිවෙන්න පුළුවන්. කේන්තිය. නුරුස්සනාබව, තවත් දීර්ඝ වුණොත් ක්‍රෝධය, බද්ධ වෛරය, පලිගැනීම ඇතිවෙන්න පුළුවන්. නුවණ ඇති ප්‍රඥාවන්ත පුද්ගලයෙක් නම් (මේධාවී) සතිවන්ත කෙනෙක් නම් සිහිය ඇති කරගෙන අනිච්ච, දුකක, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට අනුව මම වගේම ඒ රූපයත්, ඒවගේම හැම සිතුවිලිත් හටගත්තා වගේම වෙනස්වී බිඳී නැතිවී යනවා යයි සිහිය පවත්වා ගන්නවා. එලෙස සිහිය පවත්වා, මනාකොට සිත වඩා තිබුණා නම් ඒ හිත අර දුකක අරමුණෙහි වත් ගැටෙන්නේ නෑ. “මම කැමති නෑ. මගේ හිතට තරහක් එනවා. මට ගැහුවා. මට බැන්නා. මගේ දේ උදුරාගත්තා.” කියා අකමැති අරමුණු සමඟ ගැටෙන්නේ නැහැ. රූපය, ශබ්දය, ආඝ්‍රාණය, රස සපඨය, අරමුණු ආදිය කෙරෙහි ගැටෙන්න පුළුවන්. අමනාපය ඇතිකර ගැනීමට පුළුවන. අර සුබ වේදනාව අනිච්ච, දුකක, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණයට යටත් වගේ මේ දුකක වේදනාවත් අනිච්ච, දුකක, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කරල බලන්න පුළුවන්. එසේ නැත්නම් ඒක අප්‍රමාණ දුකක් වෙනවා. අර තරහව වෛරයක් බවට පත්වී ක්‍රෝධයක් බවට දියුණු වෙලා යළිත් බද්ධ වෛරයක් බවට පත් කරගෙන සතර අපායේ වැටී වැටී යන්න පුළුවන්. නමුත් අර රූපය අනිච්ච, දුකක, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කර බැලුව වගේ මේ විදීමේ අනිච්ච, දුකක, මධ්‍යස්ත යන අවස්ථා තුනම වේදනා හෙවත් විදීමේ අනිච්ච, දුකක, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කර දකින්න පුළුවනි නම් ඔබට අත්හැරීම පුරුදු කරන්න පුළුවනි.

අැහෙන්න ඒ රූපය දකින විට අකමැත්ත නිසයි ගැටීමක් ඇති වුණේ. කණෙන් ශබ්දය අසන විට අකමැත්ත නිසයි ගැටීමක් ඇතිවුණේ. මේ ආකාරයට ඉඤ්ජියයන් හයම ගලපල බලන්න.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'න කුම්භාක' සූත්‍ර දේශනාවල
'වකඛුං භික්ඛවෙ න කුම්භාකං තං පජ්ඣං'
'ඔය ඇහැවත් ඔබට අයිති නෑ. අත්හරින්න.'
(මහණෙනි, ඇස නුඹලාගේ නොවේ. එය අත්හරිවු)

මෙසේ දේශනා කළේ අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ක්‍රියාකාරණයට
යටත් කර බලන්නටයි. ඇහැ නමැති ඉන්ද්‍රිය වකඛු ඉන්ද්‍රිය. කණ
නැමැති ඉන්ද්‍රිය සෝත ඉන්ද්‍රිය මේ ආකාරයට වකඛු සෝත. සාණ,
ජීවිතා, කාය, මන කියන ඉන්ද්‍රිය හයම ගැන ගලපා බලන්න. ඇහැ
මගේ නොවේ නම් රූපය මගේ වෙන්නේ කෙසේද? කණ මගේ
නොවේ නම් එයින් අහන ශබ්දය, හඬ මගේ වන්නේ, ස්ථිර
වන්නේ සදාකාලික වන්නේ කෙසේද? ආදී ලෙස ගලපා බලන්න.

'හේතුං පටිච්ච සම්භූතං හෙතුහංගා නිරුජ්ඣති'

පඨවි ආදී ධාතුන්ගෙන් හටගත් දේ හටගන්නා වගේම
නැතිවෙලා යනවා. හේතු ප්‍රත්‍යාවලින් හටගත් දේ හේතු ප්‍රත්‍ය බිඳී
යනවිට නැතිවී යනවා.

පින්වතුන්ලා නුවණින් කල්පනා කර බලන්න. අනිච්ච,
දුක්ඛ, අනත්ත ක්‍රියාකාරණය ධර්මයට යටත් කර අත්හැර ගන්න
අවශ්‍යයි. අත්හැර ගන්නට බැරි වුනොත් දුකක් බවටයි පත්වෙන්නේ.
ඇහැ, කණ ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අරමුණු කරගත් දේ සැපයී කියා
අල්ලගෙනයි ඉන්නේ. මෙහිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ
දහම් පෙළක් මා ඔබට සදහන් කිරීමට කැමතියි මහා තණහකකිය
සූත්‍ර දේශනාව ඇසුරු කරගෙන.

'වකඛුනා රූපං දිස්වා සුඛාය වේදනාය චුට්ඨො සමානො
අභිනන්ති.'

ඇහැට රූපයක් අරමුණු වූ විට එය සැප වේදනාවක් ලෙස
ස්පර්ශ කරන පුද්ගලයාට කුමක්ද වෙන්නේ.

'අභිනන්ති' ඒ රූපය කෙරෙහි සතුටුවෙනවා. පිනවීමක්
ඇති කර ගන්නවා. අභිවදති, ඒ ගැන කියනවා. 'අභේදාසාය
තිට්ඨති' අර රූපයට හිතේ මුල්තැනක් දෙනවා.

ආයි? ඒ අරමුණ දැන් ප්‍රිය හැටියට තමයි දකින්නේ. කණෙන්
අහන ශබ්දයත් ඒවගේ. නාසයෙන් ලබන ආඝ්‍රාණයත්, දිවෙන්
ලබන රසයත්, කයට ලබන ස්පර්ශයත්, මනසට ලබන සිතුවිලිත්
ඒවගේ. සැප වේදනාවක් හැටියට ස්පර්ශ කලොත් එයා එහි
සතුටුවෙනවා. එයම ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒ ගැන කියනවා. හිතේ
මුල් තැනක් දෙන්නේ එතෙන්ටයි. එය හඳුන්වනවා.

තස්ස රාගාසුසයා අනුසේති

රාගාදී අනුසය ධර්මයක් ලෙස දැන් එය අල්ලාගෙන
සිටිනවා. හිතේ එයට මුල් තැනක් දෙනවා. ඒ මා දුටු රූපය, ඒ
හඬ, ඒ ආඝ්‍රාණය, ඒ ස්පර්ශය, ඒ සිතුවිලි වලට මම කැමතියි,
එයම තමයි මා ප්‍රාර්ථනා කළ දේ. මා ඒ ගැනම හිත හිතා
බලාපොරොත්තුවෙලා ඉන්නට ඇති. ඒකයි මේ අරමුණ කෙරේ
බැඳුනේ. මට අමතක කරන්න බැරි. මේ නිදසුන් කිහිපයක් පමණයි.

මගේ හිතේ ඇදිලා තිබුණ රූපයට ඒ හඬට මම කොපමණ
කැමතියිද? මට දැන් ඇහෙනව වගේ. ඒ ආඝ්‍රාණයට මම කොපමණ
කැමතියිද? ඒ රසය මට නම් කවදාවත් අමතක කරන්න බැහැ. ඒ
ස්පර්ශය සොයාගෙනයි මම යන්නේ. ඒ පහස තිබෙනවා නම් මට
කුසගින්නේ වේල් ගණනාවක් වුවත් ඉන්න පුළුවන්. ඇස් දෙක

පියාගෙන ඒ ගැනම හිත හිතා ඉන්න පුළුවන්. පින්වතුනේ, අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන ලෝකේ ඇතිවන මේ සිතුවිලි ඉන්ද්‍රිය හය මුල් කරගෙන මේ අරමුණු හය මතු වී අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන පුද්ගලයෝ මේවායේ ඇලෙන ආකාරය, ඉන්ද්‍රියයන් සතුටු කරන ආකාරය තමයි මේ නිදසුන් වලින් ඔබට ඉදිරිපත් කරනු ලැබුවේ. එහෙත් අත්හැරීම පිණිස ඔබ මෙය උපයෝගී කරගන්න. නිබ්බදාවෙන්, ධර්මය පිලිබඳව මනා අවබෝධයක් ඇති කරගෙන, විරාගී මනසකින් මමය මගේය ස්ථිරයි කියා අල්ලාගන්නේ නැතිව නිබ්බදානුපස්සනාවෙන් විරාගානුපස්සනාව ඇති කරගෙන පරිශීලනය කරන්න.

“වක්කුංව පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වක්කු විඤ්ඤාණං තිණ්ණං සංසති එසෙසා. එසස පච්චයා වේදනා. යං වේදෙති තං සංජානාති. යං සංජානාති තං විතකෙකති. යං විතකෙකති තං පපංචෙති”

ඇසෙන් රූපය, කණින් ශබ්දය ආදී වශයෙන් ඉන්ද්‍රිය හයෙන් රූපාදී අරමුණු ගැනීම සුඛ වේදනාවක් ලෙස ස්පර්ශ කළා නම් එහි ඇලී සතුටුවෙනවා. ඒ ගැන ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒ ගැන කියන්න පටන් ගන්නවා. ඒකටමයි මම කැමති. ඒකමයි මම ප්‍රාර්ථනා කළේ. සැමදාම ඇස, කණ, ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් ලබාගෙන සතුටින් ඉන්නට පුළුවන් නම් ආදී ලෙස හිතන්න පටන් ගන්නවා. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම යන සියල්ලම අනිච්ච දුකක, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කියා මේ අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන හිතට අවබෝධයක් නැහැ.

ඒ අයට දනෙන්නේ
 ඒතං මම - මගේමයි
 එතො හමස්මි - මෙය මම වෙමි
 එසො මෙ අත්තා - ස්ථිර ආත්මයක්ය පැවැත්මක්ය

මෙසේ සිතාගෙන සිටින අයට වන්නේ කුමක්ද? සෑම වේදනාවක් ගන්නා විට

‘යං වේදෙති - තං සංජානාති’

නිමිති, අනු නිමිති, ව්‍යංජන ආදී වශයෙන් ලීලාව, ස්වභාවය, පැවැත්ම හඳුනාගන්නවා. පණ ඇති කෙනෙක් නම් පෙනුම, කේශ කලාපය, හැඩරුව, දත්, ඇඳුම, ධනය ආදී බොහෝ දේ කෙරෙහි ආර්ය ධර්මය දකින්න බැරි, ආර්ය ධර්මයෙහි අකීකරු, ආර්ය ධර්මයෙහි අවිනිත අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන හිත් නිමිති, අනුනිමිති, ව්‍යංජන වශයෙන් ගන්නවා. විදීම සංජානනය කළේ එහෙමයි.

‘යං සංජානාති, තං විතකෙකති’ යමක් හඳුනාගන්නා නම් එය විතර්කනය කරනවා. නැවත නැවත හිත හිතා ගලපා බලනවා. මට ගැලපෙන්නේ, සමාන වන්නේ කෙසේද? අන් අයට වඩා හොඳයි නේ. ඒ අයට වඩා අඩුනම් එය පුරවා ගන්නේ කෙසේද? විවිධාකාරයෙන් පණ ඇති, පණ නැති දේවල් විතර්කණය කරනවා. තර්ක කරමින් සමාන කරමින් ගලපා බලන්න පටන් ගන්නවා.

ඊළඟට,

‘යං විතකෙකති තං පපංචෙති.’

යමක් ඒ අයුරින් සිතා බලන විට තණහා, මද, මාන, දෘෂ්ඨි යන වැරදි දෘෂ්ටිය, මගේය, ස්ථිරයි ආත්මයක්ය යන වැරදි දෘෂ්ටිය වැඩෙන්න පටන් ගන්නවා.

සැප, දුක, මධ්‍යස්ථ වේදනා ආදී සෑම දෙයක්ම සංඛතයි. මේවා සංඛාරයි. ඒවා අනිත්‍ය ස්වභාවයට පත්වනවිට, දිරාගෙන යන විට කැගසා හඬන්න පටන් ගන්නවා. මට මොකද වුණේ? ඇයි මේ ආකාරයට වෙනස් වෙන්නේ? ඇයි මා දමා ගියේ? ආදී ලෙස මොනතරම් ලැයිස්තු කියා දුකට දොම්නසට පත්වෙනවාද? කාගෙද වැරද්ද? ස්ථිරයි, සදාකාලිකයි, මගේය කියා ඇහෙන්න

රූපය ගත්තේ අනිත්‍ය වස්තුවක් බව දැනගෙන නොවෙයිද? ඔබ හිතන්න පුළුවන් ලෞකික ලෝකෙ ගෘහස්ථ ජීවිතවල සැප භොයාගෙන යන ගමනක අනිච්චයි, දුකකි, අනාත්මයි කියල කාටද හිත හිතා කටයුතු කරන්න පුළුවන් කියලා.

‘වේතනා සුත්‍ර’ දේශනාවේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කල ධර්ම කරුණු මෙහිදී අපට ගලපාගන්න පුළුවන්. ස්වාමීන් වහන්සේ ඔබට මෙතෙක් විස්තර කලේ රූපය වගේම විදීම, සංඥා (හඳුනා ගැනීම) කාය, වච්චි, චිත්ත යන සංඛාර කර්ම රැස් කිරීමට හේතු වන බව කීමටයි. සසර ගමනෙ පැවැත්මට හේතු වන්නේ මේ රැස්කිරීමයි.

රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ පංචකයම අනිච්ච, දුකකි, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණයට යටත් කර ගලපා බලන්න බැරි වූ නිසයි,

එතං මම - මගේය

එසෝ හමස්මි - මම වෙමි

එසෝ මෙ අත්තා - ස්ථිර ආත්මයක් කියා මේ ශරීර පුංජය අල්ලා ගත්තේ (උපාදානය කරගත්තේ)

මේ ස්කන්ධ පංචකය අල්ලාගෙන සිටිනවා යනු දුක අල්ලාගෙන සිටීමයි. ස්කන්ධ පංචකය පෝෂණය කරනවා යනු දුක පෝෂණය කරනවා යන්නයි. ස්කන්ධ පංචකය අභිවාද්ධියට පත්කරනවා යනු දුක වඩාත් අභිවාද්ධියට පත් කරනවා යන්නයි.

ලෝකයේ සම්මුති පැවැත්ම තුළ ස්කන්ධ පංචකය එනම් මේ ශරීර පුංජය ගලපා බලමු. ‘මම’ කවා, පොවා, පෝෂණය කර

පවත්වා ගැනීම අවශ්‍යයි. එහෙත්, ‘සීමෙ පතිට්ඨාය නරො ස පඤ්ඤො’ පුණ්‍යවන්ත මනුෂ්‍යයා මේ දේ කරන්නේ ශීලයේ පිහිටාගෙනයි.

කවා, පොවා, නහවා, පිරිසිදු කර, ඇඳුමෙන් පැළඳුමෙන් සැරසීම, කුඩා කල පටන් මැනවින් හැදීම අධ්‍යාපනය ලැබීම, ඉගෙන ගැනීම තරුණ කාලෙදි රැකියාව, ඔබගේ ගෘහස්ථ ජීවිතයේදී නම් විවාහය. දරුවෝ ලැබීම, සමාජ යුතුකම් ආදී ලෞකික ලෝකයේ පැවැත්ම තුළ සිදුකරන දේවල් ශීලයක පිහිටා ධර්මානුකූලව කරන්න. ලෞකික ජීවිතයේ නිවැරදි ආකාරයෙන් සංකෘෂ්ඨිය ලබන අයුරු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මංගල, සිඟාලෝවාද. ව්‍යග්ඝපජ්ජ ආදී සුත්‍ර දේශනාවල මැනවින් පැහැදිලි කොට තිබෙනවා. පරමාර්ථ දේශනාව විදර්ශනාව වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම මාර්ගයට පත්වන පිලිවෙලයි (පටිපදා මාර්ගයයි) මේ දේශනා කරන්නේ. සත්‍යයයි මේ පහදා දෙන්නේ. එතනදී ඔබ අවබෝධ කරගන්න ඕන මේ ලෞකික ලෝකේ අපි ජීවිතය ගත කරත් ඒක දුකකිනුයි අවසන් වෙන්නේ. එයයි යථාර්ථය.

‘යං කිංචි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං’

යමක් හටගන්නවාද ඒ හැම දෙයක්ම නැසෙන සුළුයි. ලෞකික දියුණුව පිණිස කුමන ලැයිස්තුවක් ඉදිරිපත් කලත් ඒ හැම දෙයකම ඉහත ධර්මයට යටත්. මේ සියලුම දේවල් හටගත් වගේම නැතිවෙලා යනවා. සංසාර ගමනට අපි නැවත එකතුවෙනවා. එය සැප ඇති තැනක්ද? නෑ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කල ආකාරයට මේ තිස් එකක් සක්වල එල කර්මානුරූපව ගමන් කරන විට සියලු සත්වයෝ වැඩිපුරම ඉපදිලා තියෙන්නේ නරක, තිරිසන්, ප්‍රේත අසුර කියන සතර අපායෙයි. (ඔබයි මමයි ඇතුළු සියලු සත්ත්වයෝම)

එසේනම් මේ ලෝකයේ සංතෘප්තියෙන් ශීලයේ පිහිටල ධර්මානුකූලව පවත්වන ගමනේ මාර්ග බුන්මවරියාව නම් වූ අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත භාවනා මාර්ගය ඔස්සේ ඉදිරියට ගමන් කළ යුතුයි.

යම් කෙනෙක් යමක් හිතයිද, කල්පනා කරයිද, යමක් අත් නොහැර පවත්වා ගන්නවාද විඤ්ඤාණයේ පැවැත්මට එය අරමුණු වෙනවා. ඔබ මමය, මගේය, ස්ථිර ආත්මයක් කියා කල්පනා කල දේ හිතේ මුල්තැනක් දී තබා ගන්නවා. එවිට විඤ්ඤාණයට අරමුණක් වෙනවා. මේ ගෘහස්ථ ජීවිතයේ හිතන්න එපාද කියා ඔබ අහන්න පුළුවන්. මේ විදර්ශනා භාවනා මාර්ගයේදී පැහැදිලි කරන්නේ මේ අදහසයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භාහිය දාරුවිරිය ස්වාමීන් වහන්සේට සඳහන් කරනවා.

“දිට්ඨ දිට්ඨ මතං භවිස්සති
සුතෙ සුත මතං භවිස්සති
මුතෙ මුත මතං භවිස්සති
විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාත මත්තං භවිස්සති”

මේ ඇහෙන්න දුටු දේ දුටු දෙයක් පමණයි. ඇසෙන දේ ඇසෙන දෙයක් පමණයි. දැනුන දේ දැනුණ දෙයක් පමණයි. හිතපු දේ විශේෂයෙන් හිතු දෙයක් පමණයි. මෙසේ සෑම දෙයක්ම අත්හරින්න.

ගෘහස්ථ ජීවිතයකදී - මේ මාගේ දරුවා, මේ දරුවන්ගේ අම්මා, මේ මාගේ අම්මා, මගේ අප්පච්චි, මගේ ගේදොර ආදී ලෙස සිතනවා. යමක් කල්පනා කරයිද එය සිතේ තබාගෙන

සිටියොත් විඤ්ඤාණයේ පැවැත්මට අරමුණක් වන බවයි මේ දේශනාවේ සඳහන් කරන්නේ. සම්මුතිය තුළ සීලයක පිහිටා ධර්මානුකූල ජීවිතයක් ගත කරමින් ඔබ හිතන්න. නමුත් හිතන දේ පණ ඇති දෙයක් වුවත් පණ නැති දෙයක් වුවත් මගේය - ස්ථිරයි - සදාකාලිකයි - ආත්මයයි කියා අරමුණක් හිතන්න එපා.

පැවැත්මට මම කියා කල්පනා කර සිතේ දරාගෙන කටයුතු කරනවා. මෙය අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්. මෙය ස්ථිරයි. සදාකාලිකයි. ස්ථිර ආත්මයක් කියා සිතුවොත් එතන බලවත් වූ රාගයයි. අකමැති දේ අල්ලා ගැනීම ගැටීමයි. මූලාවට පත්වෙනවා. ශෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දොමනස්සයන්ට හේතුවන මාර්ගය වෙනවා. මෙන්ම මේ නිසා සම්මුතිය තුළ මම මගේ කියා කටයුතු කළත් අවබෝධය තිබිය යුත්තේ සියල්ල අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් බවටයි.

දුටු, පුතාට මට නොලැබුණු ලෝකය පෙන්වා දෙන්න, උගත්කම්, සැප සම්පත් ලබාදෙන්න, එනමුත් ලැබුණු දුක් වේදනා නොදෙන්න අවශ්‍යයි. නුඹලා මගේමයි කියා ගුණබර අම්මා කෙනෙක් අප්පච්චි කෙනෙක් දරුවන් හදවතේ පෝෂණය කරගන්නවා. පින්වතුනේ, ඔබවත් ඔබට හිමි නැති ලෝකයේ දරුවන් ඔබේ වන්නේ කෙසේද? සිතා බලන්න. සෑම සංඛත, සංඛාර වස්තුවක්ම හටගන්නවා වගේම නැතිවෙලා යනවා. සම්මුතිය තුළ මම, මගේය කියා පෝෂණය කලත් හිත තුළ අත්හැරීම පුරුදුවෙන්න ඕන. සම්මුතියට අනුව දරුවන් මම. මගේ වුනාට පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව එසේ නොවෙයි. එයයි මේ පැහැදිලි කළේ. ලෞකික ලෝකයේ දියුණුවට ධර්මානුකූලව හිතන්න වෙනවා. ඉන් අදහස් කළේ අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කර දකින්නේ නැතිව රාග - දෝෂ - මෝහ (ඇලීම

ගැටීම, මූලාව) වලට හසුවන ආකාරයට හිතන්න එපා කියන එකයි.

පරමාර්ථ ධර්මයට යටත් කරන්නේ නැතුව සිතුවොත් ඒ සිතුවිල්ල අල්ලාගන්නවා. එවිට එය විඤ්ඤාණයට අරමුණක් වෙනවා. ඊළඟට එය විඤ්ඤාණයේ පිහිටනවා. විඤ්ඤාණයේ පිහිටා තිබෙන විට එය වැඩිලා පුනර්භවය ඇතිවෙනවා. පුනර්භවය ඇතිවෙනවා යනු ඉපදීමෙන්, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක, දෝමනස්ස, උපායාස හටගන්නවා. එසේනම් කල යුත්තේ මේ සියල්ල අනිච්ච, දුක, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කොට බලන එකයි.

සූත්‍ර දේශනාවේ මැද කොටසේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කලා යම්කෙනෙක් හිතුවේ නැති වූනත්, කල්පනා නොකළත්, එය හිතේ දරාගෙන සිටියොත් එයත් විඤ්ඤාණයේ වැඩිමට හේතුවක් වෙනවා. ජාති, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක, දෝමනස්ස වැඩෙන්න හේතුවක් වෙනවා.

ඉන් අදහස් කළේ, සමහරු හිතන්නේ නෑ කල්පනා කරන්නේ නෑ කියා කිවුවත් ඒ දේ හිතේ තැන්පත් කරගෙන ඉන්නවා. අර නැතිවූ දේවල් ගැන, නොලැබුණු දේවල් ගැන අල්ලගෙන ඉන්නවා. එයත් හිතේ තබාගන්නේ නැතුව අත්හරින්න ඕන. නැත්නම් විඤ්ඤාණය වැඩි පුනර්භවය ඇතිවී ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක, දෝමනස් වැඩෙනවා.

ඒ නිසා මෙතෙක් කළ දේශනාව අනුව සඳහන් කළේ පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව ගලපා රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ පඤ්චකය යටත් කර දකින්න. යමක් හිතන්නේ කල්පනා කරන්නේ, අල්ලගෙන ඉන්නේ නැත්නම්

විඤ්ඤාණයට පැවැත්මක් නැහැ. අරමුණක් නැහැ. වැඩිමක් නැහැ. ඒනිසා පුනර්භවය ඇතිවන්නේ නැහැ. එනිසා ජාතිය (ඉපදීම) නැතිවෙනවා. ඉපදීම නැති තැන ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක, දෝමනස්ස, උපායාස නැතිවෙනවා යන අදහසයි මෙහිදී ඉදිරිපත් කළේ.

උතුම් නිවනම අරමුණු කරගෙන පින්වතුන් මේ ධර්ම මාර්ගයෙන් ජීවිතය පවත්වාගෙන මාර්ග බ්‍රහ්මචර්යාව අනුගමනය කර, මේ උතුම් ගෞතම බුද්ධ ශාසනයේදීම ඒ උතුම් චතුරායථී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිසම වේවායි මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

සාධු! සාධු!! සාධු!!!

ප්‍රේමය සහ ද්වේෂය

නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසස
නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසස
නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසස

වතතාරිමානි භික්ඛවෙ ජායනති
කතමානි වතතාරී? පේමා පෙමං ජායති,
පේමා දොසො ජායති දෝසා පේමං
ජායති දොසා දොසො ජායති

මහණෙනි, මේ ආකාර සතර දෙනෙක් උපදින්නෝය. කවර ආකාරයේ සතර දෙනෙක්ද? ප්‍රේමය හේතුකොට ගෙන ප්‍රේමය උපදියි. ප්‍රේමය හේතුකොටගෙන ද්වේෂය උපදියි. ද්වේෂය හේතුකොට ගෙන ප්‍රේමය උපදියි. ද්වේෂය හේතුකොටගෙන ද්වේෂය උපදියි.

කාරුණික පින්වතුනි,

උතුම් බුදුරුවන, සදහම් රුවන, ආයඪී මහා සඟරුවන යන තුණුරුවන් සතු සුවිසි මහා ගුණ බලෙන් පින්වත් ඔබ සැමදෙනාටම ජීවිත ගමනේ හැම සැනසිල්ලක් ම වේවායි ස්වාමීන්

වහන්සේ මහත් වූ කරුණාවෙන් අදිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

ඉහත සදහන් කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ වතුක්ක නිපාතයේ සදහන් ප්‍රේම - දෝෂ සූත්‍ර දේශනාවයි. අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන සැම කෙනෙකුටම නිරන්තරයෙන් උරුම වූ වචන දෙකක්, සිතුවිලි දෙකක් සහ අදහස් දෙකක්, ප්‍රේමය සහ දෝෂය. ඒ වගේම මෝහය මුල් කර ගැනීම නිසා දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනෙහි පැවතීම් ඇති වූ සියළු සත්කයන් අතර මනුෂ්‍ය ලෝකයේ මනුෂ්‍යයන් ලෙසින් උපත ලද අප වැනි සත්කයන්ටත් බොහෝ අත්දැකීම් ඇති වදන් දෙකකි. ඒ වගේම අදහස් දෙකකි, වදන් දෙකකි, ප්‍රේමය සහ දෝෂය.

දෝෂය, - ද්වේශය, තරඟව - අමනාපය මේ වදන් පෙළින් ආරම්භ වන මෙම සූත්‍රය තුළ ඊෂ්ඨාව, ක්‍රෝධය, බද්ධ වෛරය, පළිගැනීම, ගුණමකු බව, මේ ඔස්සේ දිගින් දිගටම මුදුන් මුලින් ලියලන පරිවාර මුල් වගේ විහිදීගෙන යනවා. මූලාවට පත්වන හෙයින් මෙම සත්කයින්ට ප්‍රේමය තරම් දුක් දුන් තවත් කෙලෙසයක් නැති තරම්ය. ඒ වගේම මූලාවට පත්වී සසර ගමනෙහි ගමන් කරන, දුකෙහිම වැතිරී ගමන් කරන සියළුම සත්කයින්ට ප්‍රේමය තරම් දුක් ලබා දුන් තවත් කෙලෙසයක් නැති තරම්ය. මේ නිසයි රාග ද්වේෂ දෙක මූලාව මත පදනම් වී මුලින්ම දේශනා කර තිබෙන්නේ. ඒ නිසා මේ රාගය හා ද්වේෂය මැනවින් හඳුනා ගැනීමට පුළුවනි නම් නිවන් අවබෝධය පිණිස දුක බැර දෝමනස්ස, උපායාස, සංකාප වලින් මුළුමනින්ම බැහර කරන්න පුළුවනි.

වතුරායඪී සත්‍යය ධර්ම අවබෝධයෙන් නිවන යනු ඒවා මුළුමනින්ම බැහැර කිරීමයි. ඒ නිසා මේ ධර්ම දේශනාව

පවත්වන්නේ ප්‍රේමයට, දෝෂයට හසුවීමට නොව එතනින් බැහැර වීමටයි. ඒ නිසා මේ පිළිබඳව කරන විවරණය එහි රකියක් විදීමට නොව අත්හැරීමට කරන දේශනාවකි. ඒ නිසා භාවනාවට ම සම්බන්ධ පරමාර්ථ දේශනාවක් ලෙසටයි මේ ධර්ම දේශනාව ගලපා බැලිය යුත්තේ.

ප්‍රේමය හෙවත් ආලය ද ද්වේශය හෙවත් පටිසයේ හේතුකාරකයන් ද සසර ගමන පවත්වන දැඩි වූ ක්ලේශ ධර්මයන්ය. මෙම ප්‍රේමය සහ ද්වේශය එකනෙකට උපකාරී වන ආකාරයක් දක්වන අතර අවසාන ප්‍රතිඵලය නම් පුද්ගලයා කෙලෙස් බරිත පුද්ගලයෙකු වීමත් සතර අපායට යොමු කිරීමත්ය. එමනිසා අකුසල් වලින් බැහැර වීම පිණිස මනා වූ සිහිය පවත්වා ගැනීමත් ධර්ම ඥාණය වඩාගෙන සමාධිය දියුණු කරගැනීමත් අවශ්‍යය. මෙම සූත්‍ර දේශනාව මනා සිහි නුවණින් යුතුව කියවීමෙන් අවබෝධ කර ගත යුතුය.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්වාමීන් වහන්සේලා මුල් කරගෙන පැහැදිලි කොට දේශනා කරති.

“වත්තාරිමානි භික්ඛවේ ජායන්ති”

මෙහි භික්ඛවේ (මහණෙනි) යයි ආමන්ත්‍රණය කළත් භික්ෂු, භික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා යන සිවු පිරිසටමයි ආරාධනා කළේ, මහණෙනි, මේ කරුණු සතර ආකාරයකින් හටගනියි.

ග්‍රැතවත් ආයථී ශ්‍රාවකයන් බවට පත්වී ධර්මය දකින ධර්මය දුටු ආයථී ධර්මයේ කීකරු හා ආයථී ධර්මයේ සුවිනීත වූ රහතුන් වහන්සේලා ඉදිරිපිට තබාගෙන වැඩ සිටින මොහොතකයි

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ප්‍රේමය හා ද්වේෂය පිළිබඳ දේශනා කරන්නේ. ඔබට ඉතාම පැහැදිලියි මේ දේශනාව සිවු පිරිසටමයි.

මෙහිදී සරලව සඳහන් කළොත්, බඩු බාහිරාදිය පුරවාගෙන කාමරයක හෝ නිවසක (ඇලීම නිසා) සිටින විට මේවා පවිත්‍ර කරන්න, කැඩුණු බිදුණු දේවල් ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්න, මේවාට තිබූ ආශාව නිසා ඒ ඇලීමත් සමග ගැටෙනවා. ඒ ඇතිවන පීඩාව සමඟින් යම් දවසක මේ සියළු දෑ ඉවත් කළහොත් හිස් භූමිය තුල (ශුන්‍යාගාරය) ඇතිවන නිදහස කෙබඳුද? මෙවැනි වෙලාවක ඇතිවන්නේ අල්ලා ගැනීමත්, පටිසයන් නොව අත්හැරීම තුල කිසිවක් නැති බව තුළ දැනෙන සුවයයි. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ඔස්සේ ප්‍රේමය සහ ද්වේෂය නම් වූ දුකට මුල් වූ සියල්ල මෙහෙය වන භූමිය ඉවත් කර සිත නිදහස් කරගත් විට කෙතරම් සුවයක් දැනෙන්න පුළුවනිද?

මෙහිදී ‘සුවය’ යයි අප අල්ලා ගන්නේ ප්‍රේමයද? මේ සූත්‍ර දේශනාව තුළදී බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කර ඇත්තේ ද මේ ‘ප්‍රේමය’ යන වචනයයි. මේ ප්‍රේමය තරම් දුක් දුන් තවත් දෙයක් නැති තරම්ය. බෝධිසත්ව උතුමෝ මේ ප්‍රේමය යන වචනය, සිතුවිල්ලෙන් ක්‍රියාත්මක වීම නිසා ‘කුස’ ජාතකයේදී වසර ගණනාවක් පුරා දර දිය අදීමින්, හැළි - වළං සෝදමින් අප්‍රමාණ දුක් වින්දා.

‘මුදුලකඛණා’ නම් ජාතක කථාවෙහිදී වසර ගණනාවක් පුරා වනගත වී ධ්‍යාන උපදවා, සෘද්ධිවිධ, දිබ්බසෝත, පරචිත්ත විජානන, පුබ්බේ නිවාසානුස්සති, දිබ්බවක්ඛු නම් වූ පඤ්ච අභිඤ්ඤා උපදවා ඉහළින් වැඩි බෝධි සත්‍ව උතුමෝ ප්‍රේමය හොතුකොට ගෙන ධ්‍යානයන්ගෙන් පිරිහී නැවතත් බිමින් ම ගමන්

කළ සේක. බිම වැනිරි, නොකා නොබී, දුක් විඳිමින් පටිසයෙන් ගැටී ගැටී, 'ප්‍රේමයෙන් බැඳුණු ඒ රුව නොමැති නම් මට කිසිවක් එපා' යයි කියමින් ජීවිත ඉඤ්ජය පවා අත්හැරියහ. නමුත් ජීවිත ඉඤ්ජය අත් හැරියත්, ප්‍රේමය නමින් පඤ්ච උපාදාන ස්කන්ධයෙහි හිත බැඳුණි.

- මේ රුවම තමා මගේ රූපය
- මේ රුවම තමා මගේ විදීම
- මේ රුවම තමා මගේ සංඥාව
- මේ රුවම තමා මගේ සංඛාර
- මේ රුවම තමා මගේ විඤ්ඤාණය

මේ අග්‍රැතවත් වදන් පෙළ නම් මෙය ම තමා මගේ ජීවිතය. මෙයින් තොර ජීවිතයක් මට නැත. මේ ආකාරයෙන් පඤ්ච උපාදාන ස්කන්ධයට බැඳී ජීවිත ඉඤ්ජය අත්හරින්නා සුදානම් වුණේ ඒ නිසයි. ප්‍රේමය නිසා කැමති දේ ලබාගැනීමට නොහැකි නිසා ජීවිත ඉඤ්ජය සමග ද්වේෂය හට ගැනුණා. පඤ්ච උපාදාන ස්කන්ධය කෙරෙහි බැඳුණා. ප්‍රේමය සහ ද්වේෂය තරම් සියළු සත්ත්වයන්ගේ දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ දුක් දෙමින්, හඩවමින් ගමන් කරන තවත් කිසිවක් නැති තරම්ය. මේ ප්‍රේම - දෝෂ නම් වූ සූත්‍ර දේශනාව හික්කු, හික්කුණි උපාසක උපාසිකා නම් වූ අග්‍රැතවත් සිවු පිරිසටම ඉතා උතුම් වූ ධර්ම කරුණු බවට පත්වන්නේ පරමාර්ථ ධර්මය ඔස්සේ දකිමින් උතුම් වූ ධර්ම අවබෝධය පිණිසමයි.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුශාසනා කරනවා, මේ ආකාර සතර දෙනෙක් උපදනාහුය. කුමන ආකාර සතර දෙනෙක්ද?

- ප්‍රේමය හේතුකොට ගෙන ප්‍රේමය උපදියි.
- ප්‍රේමය හේතුකොට ගෙන ද්වේෂය උපදියි.
- ද්වේෂය හේතුකොට ගෙන ප්‍රේමය උපදියි.
- ද්වේෂය හේතුකොට ගෙන ද්වේෂය උපදියි.

මහණෙනි, කෙසේනම් ප්‍රේමය හේතුකොට ගෙන ප්‍රේමය උපදින්නේද? මෙලොව පුද්ගලයෙක් තවත් පුද්ගලයෙකුට සිත් කැමති හා මනාප වෙයි. තවත් පිරිසක් එම පුද්ගලයාට ප්‍රිය වචනයෙන් කතා කරයි. මේ පුද්ගලයාගේ සිතේ සිතුවිලි පහළවෙන්නේ මා ප්‍රිය මනාස පුද්ගලයාට මේ පිරිස ප්‍රිය මනාප වචනයෙන් කතා කරන බවයි. මේ නිසා එම පිරිසටද මා සිතේ ප්‍රේමයක් ඇතිවන බවයි. මේ නම් ප්‍රේමය හේතු කොටගෙන ප්‍රේමය උපදින ආකාරයයි.

යම් කෙනෙක් තවත් කෙනෙකුට සිත් කැමති නම්, ප්‍රිය මනාප නම් ඒ සිත්හි ප්‍රේමය හටගන්නේය.

දෙවැනි පිරිස තමන් කැමති ඒ පුද්ගලයාට හෝ පිරිසට සිත් කැමති නම් ප්‍රිය මනාප නම් ඒ පිරිස මේ පුද්ගලයා කෙරෙහි ප්‍රේමයක් හටගන්නවා. එයයි ප්‍රේමය හේතුකොට ගෙන ප්‍රේමය ඇතිවෙනවා යයි සදහන් කළේ.

සෑම කෙනෙකුටම ජීවිතයේ අත්දැකීම් තිබෙන අවස්ථාවකි. විරාගී මනසකින් මෙය විග්‍රහ කොට බැලිය යුතුය. අත්හැරීම මුල් කරගෙන අනිත්‍ය දුකක අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ මත පිහිටා විරාගී මනසකින් මෙතෙහි කරන්න.

මවුපියන් දරුවන්ට සිත් කැමතියි. දෙමව්පියන්ට දරුවන්

ප්‍රිය මනාපයි. යම් කෙනෙක් තමන්ගේ දරුවනට ද සිත් කැමති නම්, ප්‍රිය මනාප නම්, සිත් කැමති ප්‍රිය මනාප වචනයෙන් යම් කෙනෙක් ඒ දරුවන් ගැන කතා කරන්නේ නම් ඒ කතා කරන අය කෙරෙහි ප්‍රේමයක් හට ගන්නේය. එනම් ඇලීමක් හට ගන්නවා. කැමැත්තක් හට ගන්නවා. මූලින් ප්‍රේමය ඇතිවී තිබුණේ දරුවන් කෙරෙහියි. ඒ දරුවෝ ගැන හොඳ කියන නිසයි. ඒ කතා කරන අය කෙරෙහි හිත් කැමැත්තක් ප්‍රිය මනාප ස්වභාවයක් ඇති වන්නේය.

යහපත් ලෙසින් පෙනුණත් පරමාර්ථ ධර්මයේදී එය හැඳවීමට සසර දිගු ගමනක ආරම්භයක් වෙන්න පුළුවනි. සම්මුතිය තුළදී සිදු කරන කටයුතු වලදී පරමාර්ථය දැනගෙන අපට සසර ගමන නතර කරගන්න පුළුවනි. පරමාර්ථය නොදැන සම්මුතියෙහිම පිහිටා සිටියොත් මේ සසර ගමන දිගුවෙන් පුළුවනි.

තවත් පැහැදිලි කළොත්, පරමාර්ථ ධර්මය අවබෝධය තිබෙන ඇත්තෝ මැනවින් වටහාගෙන තිබෙනවා, මගේ යනුවෙන් හඳුන්වන පඤ්ච උපාදාන ස්කන්ධය, එනම් රූප වේදනා, සංඥා සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් හැදුණු සම්මුතියේදී 'මම' කියන මමත්, හටගත්තා වගේම විනාශ ස්වභාවයට උරුමයි. නමුත් සම්මුතියේදී මම මට ප්‍රියයි.

මෙයින් අදහස් කළේ ප්‍රසන්නව ජීවත්වීම, නිරෝගීව පැවැත්වීම, නූපන් වේදනා නැති කිරීම් පිණිස හා උපන් වේදනා බැහැර කර ගැනීම පිණිස ආහාර ලබාදීම, ඒ වගේම මැසි මදුරුවන් ගෙන්, සීතල, උෂ්ණයෙන් හා ලජ්ජා බියෙන් ශරීරය ආරක්‍ෂා කර ගැනීමට වස්ත්‍ර පොරවා ගැනීම, ආවරණය කර ගැනීම, ජීවත්

වෙමින් ගේ දොර කටයුතු සිදු කිරීම. මේ සියල්ලක්ම ධර්මානුකූල ඇවතුම්, පැවතුම් මත පිහිටා සිදු කරන්න පුළුවනි. නමුත් පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව මමවත් මට අයිති නැහැ. මම ද මගේ නොවේ. මම ද මම නොවෙමි. මම ස්ථිර ආත්මයක් නොවේමය. මේ පරමාර්ථ අවබෝධයයි.

පරමාර්ථ අවබෝධයෙන් යුතුව තමා පවත්වා ගනිමින් තම දරුවන් කෙරෙහි ද පරමාර්ථයෙන්ම දකින්නේය. පවින් වලක්වා, දරුවන්ව යහපතෙහි පිහිටුවමින්, ශිල්ප ශාස්ත්‍ර කියාදී මේ ආදී ලෙසින් යුතුකම් ඉටු කරමින් දරුවන් කෙරෙහි කටයුතු කරන්නේය. පරමාර්ථ ධර්මයෙහි මැනවින් අවබෝධයෙන් යුතුව දරුවා වුවත් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත නම් වූ ත්‍රිලක්‍ෂණ ධර්මයට උරුම වූ නිසා මගේ නොවෙයි, මම නොවෙයි ස්ථිර සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් ආත්මයක් නොවේ යන අදහස සිත්හි තිබෙනවා.

එවිට තවත් කෙනෙක් පරමාර්ථ ධර්මයට යටත් වූ තම දරුවන් කෙරෙහි ප්‍රිය සිත් ඇතිව ප්‍රිය මනාප වචනයෙන් කථා කළත්, ඔවුන් කෙරෙහි ප්‍රිය මනාප ස්වභාවය පවත්වන්නේ ජීවිත ඉන්ද්‍රිය පවත්නා ලෝකයෙහි (බඹයක් පමණ වූ ශරීරය) පැවැත්ම සම්මතයෙහි සම්මුතියක් පමණයි. එසේ නොමැතිව පරමාර්ථ ධර්මය අමතක කොට නොවේ. පරමාර්ථ ධර්මය අමතක වූනොත් ඒ පුද්ගලයන් කෙරෙහි සම්මුතියෙහි ප්‍රේමයට පත්වෙනවා.

ඒ නිසා කුමක්ද වෙන්නේ? මම සලකන්නේ ඒ අයට පමණයි. මගේ දරුවන් පිලිබදව වර්ණනා කරන්නේය. මගේ දරුවන් ගේ හොඳ පමණක් කියන්නේය. මගේ දරුවන්ට කෙදිනකවත් වරදක් නොකරන්නේය. මගේ දරුවන්ට හිත කැමතිවෙයි. අන් අය මෙන් නොව එකම කුස උපන් සහෝදරයෙකුට වඩා මේ අය මුලින් දරුවන්ගේ හොඳ දකින්නේය.

මේ ආකාරයට දිගින් දිගටම මේ ප්‍රේමය දීඝී වෙන්න පුළුවනි.

මේ ප්‍රේමය භයානක වෙන්න පුළුවනි. හේතුව නම් ප්‍රේමය යනු රාගයේ හිණිපෙත්තයි. මහා විනාශයකින් කෙළවර වන්නේය. අශ්‍රැතවත් පාඨග්ජන ලෝකයේ එවැනි යමක් සිදු වෙන්නක් පුළුවනි.

මේ දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ පරමාර්ථ තමා තුළින් නොදැකීම නිසා ඇතිවන විපත් පිලිබඳ සතර ආකාරයකින් තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරන ආකාරයයි.

පළමු කරුණ,

ප්‍රේමය හේතුකොට ගෙන ප්‍රේමය උපදින ආකාරය

තමන් කැමති දෙයක් පිලිබඳව තමන් කෙරෙහි වර්ණනා කරන්නේ නම් ඒ අය කෙරෙහි කැමති වන්නේය. මම මම කැමති දේ පිලිබඳව ඒ අයත් කැමති වන්නේය. පණ ඇති වස්තූන්ට පමණක් නොව, ආහාරය පිලිබඳවද සමහර පුද්ගලයින් මෙබඳු සිතක් පහල වෙයි. "මම කැමති දෙයටම ඒ අයත් කැමති වන්නේය. මම අදින ඇඳුමට ඒ අයත් කැමති වන්නේය. මම කැමති යම් ආකාරයටද ඒ අයත් කැමති වන්නේය. ඒනිසා එක සමාන සිතුවිලි අපට ඇතිවන්නේය. මේ ඇලීම, ප්‍රේමය, බැඳීම දුකට හේතු වන්නේය. ඒ නිසා ඊළඟට ගැලවීම අපහසුයි. එය සංසාරයෙහි දීඝී ගමනක මූල පිරීමක් වෙන්න පුළුවනි. මේ සසර ගමනෙහි දුක් ගෙන දුන්, දුක් දෙන ප්‍රේමය නිසා ප්‍රේමය හට ගන්නා ආකාරයයි. එයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දේශනා කළේ.

පින්වතුනේ, ගෘහස්ථ ජීවිතයකදී පවා දෙමව්පිය - දරුවෝ,

සොයුර සොයුරියන්, ඥාති - මිත්‍රාදීක්, කලාණුවන්තයින් සමග ජීවිතය පවත්වන හැම අවස්ථාවකදීම මේ කරුණ කෙරෙහි අවධියෙන්, මනා අවබෝධයෙන් සිටිය යුතුය. පරමාර්ථ ධර්මයෙහි මැනවින් පිහිටමින් ප්‍රේමය නිසා ප්‍රේමය හට ගැනීම යනු දුකකට බලවත් ම මූලයක් බව කිසිවිටෙකත් අමතක නොකළ යුතුය.

දෙවනි කරුණ,

මහණොති ප්‍රේමය හේතුකොටගෙන ද්වේශය උපදින්නේ කෙසේද?

"මේ ලෝකයේ පුද්ගලයෙක් තවත් පුද්ගලයෙකුට ඉෂ්ඨ කාන්ත ද මනාපද වෙයි. වෙන පිරිසක් එම පුද්ගලයාට අප්‍රසන්න හා අමනාප වචනයෙන් කතා කරත්. පළමු පුද්ගලයා කෙරෙහි මෙවැනි සිතුවිල්ලක් ඇතිවෙයි. එනම් මා ඉටු කැමති ප්‍රිය මනාප පුද්ගලයා කෙරෙහි මේ පිරිස අප්‍රසන්න හා අමනාප වචනයෙන් කතා කරත්. මෙසේ සිතා එම පිරිස කෙරෙහි ද්වේශය උපදවා ගනී. මේ ආකාරයෙන් ප්‍රේමය හේතුවෙන් ද්වේශය උපදන්නේය."

අපට ඉතාම පැහැදිලියි, ප්‍රේමය පිටුපසින් ද්වේෂය ද පැමිණෙන්නේය. මුලින් කැමැත්ත ඇතිවුණේ, මා ප්‍රිය මනාප පිරිසට මේ අයෙත් ප්‍රියමනාපයි. යනුවෙනුයි. මම මනාප වගේම මේ පිරිස ඉෂ්ඨ කාන්තව, ප්‍රිය මනාපව කථා කරනවා යන හැඟීමෙනුයි ඒ පිරිස කෙරෙහි ප්‍රේමය ඇතිකර ගත්තේ. තවත් තැනකදී මා කැමති පිරිසට මේ පිරිස අප්‍රසන්නව කතා කරන්නේය. අකමැත්තෙන් කතා කරන්නේය. එවිට මුල් පිරිසට මගේ සිත තුළ ප්‍රේමය හටගත්තේය. මගේ ප්‍රේමය තිබෙන පිරිසට, අර පිරිස අකමැත්තෙන් කථා කරන්නේය. අප්‍රසන්නව කථා කරන්නේය. ඒනිසා මම ඒ පිරිසට කැමති නොවෙමි. මගේ සිතෙහි ඒ අය

කෙරෙහි හටගන්නේ ද්වේශයක්මය.

දෙමව්පියන් හා දරුවන් අතර ඇති උපමාව ගලපා බැලුවොත්, ඔබට එසේ සිදුනොවන්න පරමාර්ථ ධර්මය තේරුම් ගන්න. නමුත් අග්‍රැතවත් ලෝකයේ බොහෝ දෙනෙකුට මේ අත්දැකීම් ඇති "මගේ දරුවෝ මම රකින්නේ ඇහැක් වගේ, හදවත වගේ, ජීවිතය වගේ. ඒ අයට දොස් කියනවට, බනිනවට මම කැමති නැහැ. දරුවන්ට නම් වචනයක් වත් කියන්න එපා. මම කැමති නැහැ." මේ වචන පෙළ දිගු වුණොත් රණ්ඩු දබර වලින් ජීවිත කෙළවර වන්න පුළුවනි. මේ ප්‍රේමය හේතුකොටගෙන ද්වේශය ඇතිවන ආකාරයයි.

තරුණ දරුවන්, මේ වදන්පෙළ පරමාර්ථ ධර්මයෙන්ම දකින්න. මේ ජීවිතයේ පමණක් නොව සසර ගමනේ පවා මහත් විනාශයකට හසු වී සංසාර ගමනෙහි සතර අපායෙහි ඉපිදී දුක් ගෙන දෙන තැනකට පත්වන්න පුළුවනි. මේ ඇලීම, මේ ද්වේෂය දුක් දෙන ආකාරය බොහෝ අග්‍රැතවත් ජීවිත තුළ මොන තරම් තිබෙනවද? මේ ඇලීම ඇතිකර ගන්නේ මේ පරමාර්ථ ධර්මය මුල් කරගෙන දේශනා කළ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනත්ත නම් වූ ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට උරුම වූ වස්තූන් සමග සවිඤ්ඤාණක, අවිඤ්ඤාණක මේ හැම වස්තුවක්ම එයට යටත් වෙයි. බලාපොරොත්තු කඩවන විට සිත දේ ඉටුනොවන විට ඒවා වෙනස් වන විට මේ ද්වේෂය හටගෙන මොන තරම් නම් විපත් ඇති වෙනවද? මුලින් ඇලීමෙන් ළංවූ අය ඉන් අනතුරුව ද්වේශයට පත්වීමෙන් කටයුතු කරන ආකාරය මොන තරම් දකින්න පුළුවන්ද?

තමන් කැමති ප්‍රිය මනාප පුද්ගලයාට, පිරිසට තවත් පිරිසක් අකමැති නම් අමනාප නම් එම පිරිස කෙරේ ද්වේශයක්

උපද්වාගනී. මෙය සමාජයේ බොහෝ විට දක්නට ලැබෙන, අසන්නට ලැබෙන කරුණකි. යම් කෙනෙක් අමනාපයෙන් කතා කරනවා නම්, දොස් කියනවා නම් ඔවුන්කෙරේ ද්වේශයක් ඇතිවන්නේය. බොහෝ ද්වේශයන්ට මුල තමාට තමා පිය බව නිසා අන් අය කෙරේ ඇතිවන ද්වේශය වගේම තමා කැමති වස්තූන්ට පිරිසට, වෙනත් පිරිසක් අකමැති නිසා ඇතිවන ද්වේශය නොවේදැයි ඔබ ම මෙනෙහි කරන්න.

තුන්වෙනි කරුණ

මහණෙනි, කෙසේ නම් ද්වේශය හේතු කොටගෙන ප්‍රේමය උපදුනේද?

මේ ලෝකයේ යම් පුද්ගලයෙක් තවත් පුද්ගලයෙක් හට අකමැති, අමනාප ද වෙයි. අන් අය එම පුද්ගලයාට අනිෂ්ඨ හා අකමැති වචනයෙන් කතා කරත්, පළමු පුද්ගලයාට මෙවැනි සිතක් පහළ වෙයි. යම් පුද්ගලයෙක් මට අනිෂ්ඨ, අමනාපද අන් අය ඔහුට අනිෂ්ට අකමැති වචනයෙන් කතා කරති. එසේ සිතා එම පිරිස කෙරෙහි ප්‍රේමය උපදවයි. මෙය නම් ද්වේශය හේතුකොට ප්‍රේමය ඉපදීමයි.

එක් පුද්ගලයෙක් තවත් පුද්ගලයෙක් හෝ පිරිසක් කෙරෙහි අමනාපයි. අකමැතියි. ඒ පුද්ගලයා කෙරෙහි ද්වේශ ඇති කරගෙන සිටියි. ඒ අතර තවත් පිරිසක් තමා අකමැති පිරිසට අකමැති ලෙසින් කථා කරති. ද්වේශයෙන් යුතුව සිතමින් එලෙසින් හැසිරෙන්නේය. තමා අකමැති පිරිස සමග ද්වේශයෙන් කතා කරන පිරිස කෙරෙහි තම සිත්හි ප්‍රේමයක් හට ගන්නවා. සමහර පුද්ගලයින් මෙලෙසින් සිතන්නේය. මම අකමැති පිරිසට ඒ අය

අමනාප වචනයෙන්, දෝෂාරෝපණය කරති. එසේමයි විය යුතුවන්නේ. කවුරුත් හෝ ඒ අය කෙරෙහි කැමති නොවිය යුතුය. ඒ නිසා ඉහත ඒ පිරිසට මම කැමති වෙමි. ඒ පිරිස කෙරෙහි ප්‍රේමය උපදියි. මෙය නම් ද්වේශය හේතු කොට ගෙන ප්‍රේමය ඇති කර ගැනීමයි.

මෙය සාමාන්‍ය ජීවත්වන පරිසරය තුළ සිදුවන කරුණකි. සාමාන්‍ය පරිසරය තුළදීත් යහළු හිත මිත්‍රාදීන්, ශ්‍රෝතීන් අතරෙහි දී බොහෝ විට සිදුවන දෙයකි මෙය. “මම අමනාප, අහිතවත්, මට කරදර හිරිහැර කරන අය සමග ඔබලා හිතවත් කම් ඇතිකර ගන්න එපා.” ඒ අය මට කරදර කරති. අමනාප වචනයෙන් කතා කරාවි. ඒ නිසා ඒ අය සමග හිතවත්කම් පවත්වන්න එපා. මේ ද්වේශය හටගන්නා ආකාරයයි. මේ ද්වේෂය හේතුකරගෙන ඒ අය කෙරෙහි අමනාපකම් දක්වන පුද්ගලයන් කෙරෙහි ප්‍රේමය උපදියි. එය ද්වේෂය හේතුවෙන් ප්‍රේමය ඉපදීමයි.

හතරවෙනි කරුණ

මහණෙනි, කෙසේ නම් ද්වේශය හේතු කොටගෙන ද්වේශය උපදින්නේද?

මේ ලෝකයේ යම් පුද්ගලයෙක් තවත් පුද්ගලයෙකුට අනිෂ්ටද , අකමැතිද අමනාප ද වෙයි. අන් අය එම පුද්ගලයාට ඉටු කැමති හා මනාප වචනයෙන් කතා කරති. පළමු පුද්ගලයාට මෙබඳු සිතුවිල්ලක් පහළ වෙයි. එනම් යම් පුද්ගලයෙක් මට අකමැති අප්‍රිය අමනාප වීම ඇතිවෙයි. අන් අය ඔහුට කැමති ප්‍රියමනාප වචනයෙන් කතා කරති. මෙසේ සිතා පළමු පුද්ගලයා අන් අය කෙරෙහි ද්වේෂය උපදවයි. මහණෙනි, මෙය ද්වේශය හේතුවෙන් ද්වේශය උපදනා ආකාරයයි.

එනම් තමා තව කෙනෙකුට අකමැති වන්නේය. එහිදී තව පිරිසක් තමා අකමැති පිරිසට කැමති වන්නේය. මනාපයෙන් කටයුතු කරන්නේය. එසේ කරන අය කෙරෙහි තම සිත් තුළ අමනාපයක් ඇතිවෙයි. දැන් මේ දෙපිරිස කෙරෙහිම හටගෙන තිබෙන්නේ ද්වේශයකි. මේ ද්වේෂය හටගත්තේ, තමා අකමැති පිරිසට මේ අය කැමති වූ නිසාවෙනි. මුළින් සඳහන් ආකාරයෙන්, මා අකමැති, අමනාප පිරිස සමග ප්‍රිය වචනයෙන් කතා කරන හෙයින් ඔබලා සමග ද මම හිතවත් නොවෙමි. කැමති නොවෙමි. අමනාප වෙයි. මේ වදන් පෙල මූලික විෂබීජයක ලක්ෂණ වෙන්න පුළුවනි. මේ හටගත් ආකාර සතර මෙසේය.

1. ප්‍රේමය නිසා ප්‍රේමය උපදින ආකාරය
2. ප්‍රේමය නිසා ද්වේෂය උපදින ආකාරය
3. ද්වේෂය නිසා ප්‍රේමය උපදින ආකාරය
4. ද්වේෂය නිසා ද්වේෂය උපදින ආකාරය

පරමාර්ථ ධර්මයේදී මේ හතරම අනිෂ්ට විපාක ලෙසින් දක්වයි. අපට කළ හැකි වන්නේ අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ලෝකයක ග්‍රැතවත් ආයඝී ශ්‍රාවකයෙක් වන මගට උත්සාහ දැරීමයි. ඒ නිසා පරමාර්ථ ධර්මය මැනවින් තේරුම් අරගෙන සම්මුතියෙහි කටයුතු කළ යුතුයි. ඒ නිසා දෙමව්පිය, දරුවෝ, සොයුරු සොයුරියන් මේ ආදී ලෙසින් යුතුකම් ඉටු කරන්න. සම්මුතියේදී මම මගේ ලෙසින් මේ පවසන වචනත්, පරමාර්ථ අවබෝධ තිබෙනම් ඒවා ජීවිතය පවත්වා ගැනීමට උපකරණ පමණක් වෙයි.

ආහාර පිසීමට, ඇඳුමක් මසා ගැනීමට, ගේ දොර සාදාගැනීමට ශුද්ධ පවිත්‍ර කිරීමට උපකරණ තිබෙන සේම ජීවිතයේ යුතුකමක් ඉටුකරන්නන් උපකරණ තිබේ. එවැනි උපකරණයකි

මේ 'වචනය'. කෙනෙකුට සුභද බව දක්වන්න, කරුණාවන්ත බව දක්වන්න, කාරුණික පරිසරය, මෙහි පරිසරය හදන්න මෙවැනි වචනයක් මුල් කරගෙන පුළුවනි. එනම් 'ප්‍රේමය', 'ආලය' යන වචනයෙහි කරුණාව, මෙහි යන වචන ගැබ්වී නොතිබුණත් එතැනට සමීප වීමට උපකරණයක් ලෙස යම් තැනකදී පාවිච්චි කරන්න පුළුවනි.

දෙමව්පියෝ දරුවෝ අතර පවතින ප්‍රේමය, දෙමව්පියෝ දරුවෝ අතර පවතින ආලය. සොයුරු සොයුරින් අතර පවතින ප්‍රේමය මේ ලෙසින් එය උපකරණයක් පමණයි. හැබැම වූ පාරිශුද්ධ වූ කරුණාව, මෙහි යට ලංකර ගන්නට හේතුවන වචනයක් ලෙසින් පවත්වා ගන්නට පුළුවනි. මේ කෙලෙස් පවතින්නේ වචනයන්හි නොවේ. කෙලෙස් පවතින්නේ තමාගේ සිත් තුළයි. මේ වචන හැමදාම පවතිනවා. මේ වචන කාලයෙන් කාලයට වෙනස් වෙන්න පුළුවනි. වර්තමානයේ කෙලෙස් බරිත පුද්ගලයෙකු විසින් පාවිච්චි කරන ලද කෙලෙසින් පිරි වචනය, ගුණබර අම්මා කෙනෙක් කරුණාවෙන් පිරි වචනයක් ලෙසින් එම වචනයම පාවිච්චි කරන්න පුළුවනි.

ආයතී ස්වභාවයට පත්වූ අනාසුව උතුමෙක් පාවිච්චි කරන වචනයක් වෙන කෙලෙස් සහිත පුද්ගලයෙක් කෙලෙස් වලින්ම පිරිසුන් වචනයක් ලෙසින් පාවිච්චි කරන්න පුළුවනි. වෛද්‍යවරයෙක් ජීවිතයක් සුවපත් කිරීම පිණිස සැත්කමකදී භාවිතා කරන උපකරණයම තවත් කෙනෙක් ජීවිතයක් නැති කරන්න භාවිතා කරන්න පුළුවනි. දෙපත්ත කැපෙන තියුණු ආයුධයක් වගෙයි.

මේ ධර්මය කෙතරම් හොදින් ගලපා බලන්න පුළුවනිද?

වැරද්ද තිබෙන්නේ වචනයෙහි නොව පරමාර්ථ ධර්මය නොදැනීමයි. පරමාර්ථ ධර්මය සමාධියෙන් දියුණු කර නොගෙන අවබෝධ නොකරගත් පිරිස මේ වචනය තුළයි රැදී පවතින්නේ. මේ වචන භාවිතා කළ යුත්තේ කෙසේද යන්න පිලිබදව සම්මුතිය ලෝකයෙහි සම්මුතියක් තිබේ. මොන තරම් පිරිසිදු වුවත් දෙමව්පිය දරුවෝ භාවිතා කරන වචනය ස්වාමීන් වහන්සේ නමකට භාවිතා කිරීම නොගැලපෙන්න පුළුවනි. මොන තරම් පිරිසිදු වචනයක් වුවත් සොයුරු - සොයුරියන් වෙනුවෙන් භාවිතා කරන වචන දෙමව්පියන්ට නොගැලපෙන්න පුළුවනි. ඒ නිසා සම්මත ජීවිතයෙහි ස්වභාවය ධර්මානුකූල ජීවිතයක අප විසින් අවබෝධ කරගත යුතුය.

මේ ඔබට ගලප-ගලපා අනුශාසනා කරන්නේ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කල මේ නෙයර්තනික වූ ශ්‍රී සද්ධම්මය, "සම්බාධො සරාවාසො බහුකිච්චො බහුකරණියොති" ගිහි ගෙදර බොහෝ සම්බාධ වලින් පිරිපුන් වූ, බොහෝ යුතුකම්, බොහෝ කටයුතු ඇති (ඔබේ වචන වලින් නම් හිමිදිරි පාන්දර සිට හුස්ම ගන්නවත් වෙලාවක් නැති තරම්) ධර්මයෙන් ඇත් නොවී පරමාර්ථ ධර්මය අවබෝධ කර ගෙන ජීවිතය පවත්වා ගන්නා ආකාරයයි. සරලව පැහැදිලි කළේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නැවතත් සදහන් කරනවා, මහණෙනි, යම් කලෙක හික්කුළු (හික්කු, හික්කුණි, උපාසක, උපාසිකා යන සිවු පිරිසටම) කාමාදී අකුශල ධර්මයන්ගෙන් බැහැරව විතක්ක විචාර සහිත වූ විවේකයෙන් හටගත් ප්‍රීතිය හා සුඛය ඇති ප්‍රථම ධ්‍යානයනට පැමිණ වාසය කරන්නේය. එසේ ප්‍රථම ධ්‍යානයන් වාසය කරයිද, ඔහුට ප්‍රේමය හේතුවෙන් ප්‍රේමය ඉපදීමක් හෝ ප්‍රේමය හේතුවෙන් ද්වේෂය ඉපදීමක් හෝ ද්වේෂය හේතුවෙන්

ප්‍රේමය ඉපදීමක් හෝ ද්වේෂය හේතුවෙන් ද්වේෂය ඉපදීමක් හෝ සිදුනොවන්නේය.

මෙය ආනන්තරික සමාධියක් නොවේ. එනම් දිගින් දිගටම නොවෙනස්ව පවත්නා සමාධියක් නොවේ. ප්‍රථම ධ්‍යානය පවතින තාක් කල් පමණයි. ධ්‍යාන වෙනස් වන බව (ධ්‍යාන වලින් පිරිහෙන බව) ඔබට මතක ඇති, බෝසත් උතුමන් පවා අභිඤ්ඤා ධ්‍යානය වෙනස්වුණා. නමුත් ධ්‍යානය තිබෙන්නේ කෙසේ ප්‍රේමය නිසා ප්‍රේමය හට ගන්නේ නැහැ. ප්‍රේමයෙන් ද්වේෂය හටගන්නේ නැහැ. ද්වේෂයෙන් ප්‍රේමය හටගන්නේ නැහැ. ද්වේෂයෙන් ද්වේෂය හටගන්නේ නැහැ. ධ්‍යානය තාවකාලිකයි. එය රැකගත යුතුයි. එය අමාසුවය නොවේ. සදාකාලික නොවේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තව දුරටත් මෙසේ පැහැදිලි කරති.

“මහණෙනි, යම් කලෙක භික්ෂුව විතර්ක, විචාරයන්ගේ සන්සිදීමෙන් තමා තුළ පැහැදීම දනවන සිත්හි එකඟ බව ඇති විතර්ක විචාර රහිත වූ සමාධියෙන් හටගත් ප්‍රීතිය හා සුවය ඇති ද්විතීය ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කෙරේද,

ප්‍රීතියද දුරුවීමෙන් මැදහත්ව වාසය කරමි. සිහි ඇත්තෙමි මනා නුවණ ඇත්තෙමි, කයින් සුවයද විඳිමි. ආර්යයෝ උපේක්ෂා ඇත්තේ සතිමත් වූයේ සුඛ විහරණ ඇත්තේ යයි යම් ධ්‍යානයක් වණිනා කරන්නේද, ඒ තෘතීය ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කෙරේද?

සුවයද දුරු කිරීමෙන් දුකද නැති කිරීමෙන් පෙරාතුවම, සොම්නස් සහ දොම්නස් ඉක්මවීමෙන් දුක් නොවූ ද සුව නොවූ ද උපේක්ෂාවෙන් හටගත් සිහිය පිළිබඳ පිරිසිදු බව ඇති වතුරුව ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කෙරේද ඔහුට ප්‍රේමය හේතුවෙන් ප්‍රේමයක් හෝ ප්‍රේමය හේතුවෙන් ද්වේශයක් හෝ ද්වේශය හේතුවෙන්

ප්‍රේමයක් හෝ ද්වේෂය හේතුවෙන් ද්වේෂයක් නො ඉපදෙන්නේය. නොවන්නේය.

එහෙත් මේ ධ්‍යාන පවතින තාක් කල් පමණයි. මේ ධ්‍යාන බිඳුණොත් නැවතත් මුල් ආකාරයටම පවතින්න පුළුවනි. මේ මොහොතේ පවා අපේ සිත ශීලයේ පිහිටා ධ්‍යාන අවස්ථාවකට පත් නොවුණොත් තදංග වශයෙන් හෝ රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් යටපත් කරගෙන පවතින තාක් කල් මේ සතර ආකාරය නොපවතී.

ප්‍රේමය හේතුවෙන් ප්‍රේමය වත් ප්‍රේමය හේතුවෙන් ද්වේෂය වත්, ද්වේෂය හේතුවෙන් ප්‍රේමය වත්, ද්වේෂය හේතුවෙන් ද්වේෂයවත් නොපවතින්නේ නොවේද? යම්විටක ධ්‍යානයකට පත් නොවී සිටියත් අප තදංග වශයෙන් හෝ කාමාදී විතර්ක යටපත් කරගෙන මේ මොහොතේදී ඇති නොවන අවස්ථාවට පත් කරගෙන සිටින්නේ නම් ඔබට මොන තරම් සුවයක් දැනෙන්නේද? හැඳවිත්ම ඔබට සම්මුතියෙහි වත් ඇලීමක් ඇති නොවන්න පුළුවනි. ද්වේෂය හෝ පටිඝයක් හෝ ඇතිනොවන්න පුළුවනි. එය නුවණින් මෙනෙහි කර පරමාර්ථ ධර්මය මේ මොහොතේ පවා ජීවිතයට ගලපාගන්න උත්සාහයක් දරන්න.

ඒ නිසයි මේ ශ්‍රැතමය ඥාණය, චිත්තාමය ඥාණය, භාවනාමය ඔස්සේ දියුණු කරන්න යයි ආරාධනා කළේ.

මහණෙනි, යම් භික්ෂුවක් (භික්ෂු, භික්ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා) කෙලෙස් නැති කිරීමෙන් කෙලෙස් රහිත වූ වේතො විමුක්ති, පඤ්ච නීවරණ ධර්මයන්ගෙන් බැහැර වූ ප්‍රඥා විමුක්ති, විමුක්ති, විමුක්ති ඥාණ දැසීන නම් වූ සප්ත විභූතී අවස්ථාවෙහිම පිරිසිදු

භාවයට පත්වූ ප්‍රඥා විමුක්තිය එය නව මහා විදුහිතාවෙන් සම්පූර්ණ වුණා. සච්චලෝමික අවස්ථාවෙන්ම අර්හත්‍යයට පත්වෙලා. මේ ජීවිතයේම මැනවින් දැන අවබෝධ කොටගෙන, ලබාගෙන වාසය කෙරේද, ඔහුට ප්‍රේමය හේතුවෙන් ප්‍රෙමයක් උපදනේද ඔහුට එය නැතිවෙයි. (ප්‍රේමය නොඋපදී) මුලින්ම උදුරා දැමුවේ වෙයි.

ධ්‍යාන අවස්ථාවේදී මුලින් උදුරා තිබුණේ නැත. විෂ්කම්මන වශයෙන් බලවත් ලෙසින් යටපත් වී තිබුණේ නමුත් දැන් වේතො විමුක්ති, ප්‍රඥා විමුක්තියෙන් නිදහස් වූ නිසා මුලින්ම උදුරා දමා තිබුණේ. නැවත ඇතිවීමක් නොවේ.

මුදුන කැඩූ තල්ගසක් මෙන් ප්‍රයෝජන නැතිවෙයි. සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ වෙයි. අනාගතයෙහි නැවත නොඋපදනා ස්වභාවය වෙයි. එසේම ඔහුට ප්‍රේමය හේතුවෙන් ද්වේෂයක් උපදනේද එය ප්‍රහීණ වෙයි. මුලින්ම උදුරා දැමුවේ වෙයි. මුදුන කැඩූ තල්ගසක් මෙන් වෙයි. සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශයට යයි. මත්තෙහි නැවත නොඋපදනා ස්වභාවයට පත්වෙයි.

මේ ආකාරයට අනෙක් කරුණු දෙක (ද්වේෂය, මෝහය) විස්තර කෙරෙහි. මත්තෙහි නැවත නොඋපදින ස්වභාවයට පත්වෙයි යන අදහසයි මෙහිදී පැහැදිලි කරන්නේ. කෙලෙස් මුළුමනින්ම නැති කිරීම නිසා ප්‍රේමය, ද්වේෂය ඇතුළු කොටගත් රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී සියල්ලමද මුළුමනින්ම විනාශ වූ බවයි. මේ නිසා රහතුන් වහන්සේ වෙත එම කෙලෙස් කුමන ආකාරයකින් හෝ හටනොගන්නා බවයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කරති. එම අනාසුව බවට පත්වූ හික්කුන් වහන්සේ දෘෂ්ඨි වශයෙන් ගෙන වාසය

නොකරන්නේය. මෙහිදී දෘෂ්ඨි වශයෙන් නොගෙන වාසය කරනවා යනුවෙන් සඳහන් වන මේ වදන් පෙළ ඔබට බෙහෙවින් හුරුයි.

රූපය ආත්මය විසින් නොදක්වේය. ආත්මය රූපය විසින් නොදක්වේය. රූපය ආත්මයෙහි ලා නොදක්වේය. ආත්මය රූපයෙහි ලා නොදක්වේය.

මේ ආකාරයට ම වේදනා, සංඥා, සංස්කාර, විඤ්ඤාණය ද මේ ආකාරයටම දෘෂ්ඨි වශයෙන් නොගෙන වාසය කරන්නේය. මේ රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන පහම ආත්මය විසින් නොදකින්නේය. ආත්මයෙහි ලා නොසලකන්නේය. රූපය කියන්නේ මම. ඒ රූපය තුළ තමා මම සිටින්නේ. මම තුළයි ඒ රූපය තිබෙන්නේ. මේ රූපය යයි සඳහන් කළේ යම් පුද්ගලයෙක් වෙන්න පුළුවන්. යම් වස්තුවක් වෙන්න පුළුවන්. සමහර විට දෙමව්පියන් දරුවන්ට කියයි තුඹලා තමයි මගේ ජීවිතය. මගේ ජීවිතය කියන්නේ තුඹලා. තුඹලා නැතිවුණොත් මමත් නැහැ.

ආත්මය රූපවත් කොට, රූපය ආත්මවත් කොට ආත්මයෙහි ලා රූපය, රූපයෙහි ලා ආත්මය සරලව සිතන කොට, මෙතෙහි කරන විට, එහි වෙනස තේරුම් ගන්න පුළුවනි. මේ ස්කන්ධ පහ පිලිබදවම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා.

ප්‍රේමය සහ ද්වේෂය මාතෘකා කරගෙන සිදු කරන මෙම සූත්‍ර දේශනාවෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ ද පැහැදිලි කරති. කවර ආකාරයකින් අනාසුව හෙවත් කෙලෙස් නැති හික්කු ව කෙලෙස් නැතිවිට ද්වේෂ නොකරන්නේය. කලහ නොකරන්නේය. කෝප නොකරන්නේය. රණ්ඩු නොකරන්නේය.

සම්මුති ලෝකයේ සම්මුතියේ පවා බුදු මැණිවරු. බුදු පියවරු රණ්ඩු කරනවද? නැත. රහත් නොවුණත් සම්මුති ලෝකයේ බුදු මව, බුදු පියා ගලපා බලන්න.

අනාසුව හිඤ්ඤාව කුමන ආකාරයේ දුම් නොදමන්නේද? කෙලෙස් ඇති විට දුම් දමන්නේය. ඇස් දෙකෙන් රාගය දුම් දමයි. ඇස් දෙකෙන් ද්වේෂය දුම් දමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ, 'සෝපායති' ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන ආදියෙන් කෙලෙස් දුම් දමන්නේය. සමහර විට වචනයෙන් නම් දුම් දමන විට පෙනෙනවා. ශබ්දයෙන් දුම් දමනවා.

කෙලෙස දුම් නොදමන්නේද? 'මම' ය යන්න නැතිවෙත්ම මේ ආකාරයෙන් 'වෙමි' යි ඇති නොවේ. මෙබඳු වෙමි යි නොවේ. අන් පරිදි වෙමි යි නොවේ. නිත්‍ය වෙමි යි නොවේ. අනිත්‍ය යෙමි යි නොවේ. අනිත්‍ය බව දන්නා මුත් අනිත්‍ය යයි අල්ලා ගැනීමක් නැත. එසේ අල්ලා ගතහොත් එතැන තෘෂ්ණාව ඇතිවේ. අනිත්‍ය බව දැන එය අත්හළ යුතුය. වෙමි දෝ හෝ යි නොවේ. මේ ආකාරයෙන් වෙමි දෝ හෝ යි නොවේ. මෙබඳු වෙමි හෝ හෝ යයි නොවේ. මහණෙනි, මේ ආකාරයෙන් අනාසුව හිඤ්ඤාව දුම් නොගහන්නේය.

මේ වචන පෙළ ඔබට මතකයේ රඳවා ගැනීමට අපහසු වේවි. මෙහි සදහන් වන්නේ ධර්මය පිලිබඳව අත්හැරීම පුරුදු වනවිට මම, මගේ, මම වෙමි යයි අල්ලා ගැනීමක් ඇති නොවේ.

මහණෙනි, කුමන අයුරකින් හිඤ්ඤාව නොදිලෙන්වේද? රාගයෙන් දිලිසෙන්නේය. ද්වේෂයෙන් දිලිසෙන්නේය. මෝහයෙන් දිලිසෙන්නේය. මේ රූප ආදියෙන් මම යන්න නැති වත්ම මේ

රූප ආදියෙන් මේ ප්‍රකාරයෙන් වෙමි යි නොවෙයි. මේ රූපාදියෙන් මෙබඳු වෙමි යි නොවෙයි. මේ රූපාදියෙන් අන් පරිදි වෙමි යි නොවෙයි. මේ රූපාදියෙන් නිත්‍යයෙමි නොවෙයි. මේ රූපාදියෙන් අනිත්‍යයෙමි නොවෙයි. මේ රූපාදියෙන් වෙමිදෝ හෝ යි නොවෙයි. මෙබඳු ආකාරය වේවා. නොවේ. මේ රූප ආදියෙන් අන් පරිදි වෙමිවා යි නොවේ. මේ රූප ආදියෙන් වෙමිවා යි ප්‍රාර්ථනාව නොවේ. මේ රූප ආදියෙන් ප්‍රාකාරයෙන් වෙමිවයි නොවේ. මේ ආකාරයෙන් හිඤ්ඤාව නොදිලෙන්වේය.

මම, මාගේ යන අස්මිමානය නැතිවන විට මේ විස්තර කල වෙමි, නොවෙමි, වෙමිදෝ මේ වචන සියුම් ව දක්වා ඇති අත් හැරීම පුරුදු කළ වචන පෙළක් පමණි. මමතිය දුරුවන විට මේ සියලු ආකාරයෙන් වරදවා අල්ලාගත් සිතුවිලි සියල්ල බැහැර වී යයි.

මේ නිසාම කෙලෙස් නැති හිඤ්ඤාව මම වෙමි යි නම් වූ අස්මිමානය ප්‍රභාණය කළේ, මුල් සිදිනා ලද්දේ, මුදුන සිදි ගිය තල් ගසක් සෙයින් මමතිය නැතිවී ගියේය. මතු නොඋපදනා සෙයින් විනාශයට ගියේය. මේ ආකාරයෙන් හිඤ්ඤාව ශෝක සිතුවිල්ලෙන් බැහැරව ගියේය. ප්‍රේමයයි, ද්වේශයයි නිසා හටගත් ශෝකය මුළුමණින්ම බැහැර වී ගියේය. ශෝකයට මුල ප්‍රේමය නිසා බව පැහැදිලියි.

පෙමතො ජායති සොකො
පෙමතො ජායති භයං
පෙමතො විප්පමුත්තසස
නතී සොකො කුතො භයං?

(ධම්මපදය - ප්‍රිය වග්ගය)

මෙතනදී ද්වේෂය, හය මුල් කරගෙනයි. මේ උතුම් ගාථා රත්නය ඔස්සේ පරමාර්ථ ධර්මය ම දකිමින් ජීවිතයට ප්‍රයෝජනයක් ගත හැකියි. එදිනෙදා ජීවිතයට සැනසිල්ලක් පිණිස මේ උතුම් ධර්මය ගලපා බලන්න. මේ ගතවූ කාලය ඇසීම පමණක් නොව වින්තාමය, භාවනාමය ඔස්සේ සෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් වලින් බැහැර වී එයින් ප්‍රයෝජනයක් ගන්න.

මෙම ගැඹුරු සූත්‍ර දේශනාවෙන් පැහැදිලි කළේ කෙලෙස් නැති කළ උතුමකුගේ ස්වභාවයයි. මේ සූත්‍ර දේශනාවේ ආරම්භය ප්‍රේමය සහ ද්වේෂය එකිනෙකට උපකාර කර ගනිමින් සසරෙහි ගමන් කරන ආකාරය පිලිබඳවයි. මෙම ජීවිතයේ ම ප්‍රේමය සහ ද්වේශය සිදුකරන විපත්තින්ද පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව තේරුම් ගැනීම අවශ්‍යය. ශ්‍රැතවත් ආයතී ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවෝ ප්‍රේමයෙන් ද ද්වේෂයෙන් ද මුලාවෙන් ද බැහැරව සදහටම සැනසෙති ඔබටත්, ස්වාමීන් වහන්සේටත් සදහටම සැනසෙන්න පුළුවන් උතුම් වතුරායතී සත්‍යය ධර්මයම අවබෝධ වේවා! නිවනින් නිවේවා!

සාධු! සාධු!! සාධු!!!

www.buddhismforyou.org